

Nr 154.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1950/51 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

I propositionen föreslås i huvudsak:

1) inrättande av nya samrealskolor med 4-åriga och 5-åriga linjer i Gubbängen i Stockholm, i Lundby i Göteborg och i Malmö,

2) upprättande av 5-åriga realskollinjer vid Högalids och S:t Görans samrealskolor i Stockholm och samrealskolan i Spånga samt samtidig in-dragning av vissa avdelningar av den 4-åriga linjen vid Högalids samreal-skola,

3) inrättande av följande antal nya ordinarie lärartjänster vid lärover-ken, nämligen 3 rektors-, 16 lektors-, 141 adjunks- och 9 ämneslärarinne-tjänster samt 190 övningslärartjänster, av vilka tjänster 25 ämneslärar-tjänster och 12 övningslärartjänster beräknas tillsatta genom överflyttning av lärare från under förstatligande varande kommunala mellanskolor och övningslärartjänsterna i övrigt äro att betrakta som en konsekvens av löne-regleringen för övningslärare,

4) anvisande till Allmänna läroverken: Avlöningar för budgetåret 1950/51 av ett förslagsanslag av 64 200 000 kronor, innebärande en höjning med 5 095 000 kronor, samt

5) anvisande till Anskaffande av viss maskinell utrustning till direktio-nen över Stockholms stads undervisningsverk för budgetåret 1950/51 av ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 167, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna till Allmänna läroverken: Avlöningar ett förslagsanslag av 67 000 000 kronor.

Sedan detta ärende numera färdigberetts, torde jag få ånyo anmäla detsamma. I samband härmed torde jag även få anmäla frågan om anskaffning av viss maskinutrustning till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.

I. Organisationsfrågor.

Under detta avsnitt kommer en redogörelse att lämnas *dels* för vissa aktuella organisationsproblem i Stockholm, Göteborg och Malmö, avseende bl. a. inrättande av nya samrealskolor i dessa städer, *dels* för vissa framställningar om förstärkning av kommunala och enskilda läroverk, *dels ock* för vissa beräkningar av antalet klassavdelningar m. m. i de allmänna läroverken för nästa läsår.

Vissa organisationsfrågor i Stockholm.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden den 30 augusti 1949 och i särskild skrivelse den 2 februari 1950 framlagt vissa förslag till förstärkning av läroverksorganisationen i Stockholm, innefattande dels upprättande av en ny samrealskola i Gubbängen, dels upprättande av 5-åriga realskollinjer vid vissa redan befintliga skolor, allt i syfte att bättre kunna möta den starka tillströmningen av sökande till klass 1⁵. Samtidigt föreslås någon inskränkning av de 4-åriga realskollinjerna med hänsyn till att dessa mer än väl svara mot behovet.

Genom statsmakternas beslut har från och med budgetåret 1948/49 upprättats en samrealskola i Brännkyrka (södra förorterna) och från och med

innevarande budgetår en samrealskola i Blackeberg (västra förorterna). I den skrivelse av den 16 juni 1947, vari Stockholms stad gjorde framställning om upprättande av ett läroverk i Brännkyrka, hemställdes även bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan förstärkning av läroverksorganisationen inom de södra förortsområdena, som i övrigt påkallades av huvudstadens befolkningsutveckling. I skrivelse den 28 juni 1949 ha *stadsfullmäktige* närmare preciserat detta önskemål till att avse upprättandet senast hösten 1950 av ett nytt samläroverk i stadsdelen Gubbängen. *Överståthållarämbetet* har i skrivelse den 13 juli 1949 tillstyrkt framställningen.

På grund av den stora tillströmningen av sökande till klass 1⁵ ha genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juli 1949 för läsåret 1949/50 upprättats bland annat följande sju nya avdelningar av nämnda klass vid Stockholms läroverk, nämligen en femte, sjätte, sjunde och åttonde avdelning vid högre allmänna läroverket i Enskede, varav två avdelningar av utrymmesskäl förlagts till Högalids samrealskola, en femte avdelning vid samrealskolan i Blackeberg, av utrymmesskäl förlagd till samrealskolan i Spånga, samt en första och en andra avdelning vid nya elementarskolan i Stockholm. Med hänsyn till den pågående avvecklingen av sistnämnda läroanstalt anbefalldes samtidigt Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att inkomma med förslag till infogande från och med läsåret 1950/51 i läroverksorganisationen på annat sätt av de båda parallellavdelningarna av klass 1⁵ vid nämnda skola.

S a m r e a l s k o l a i G u b b ä n g e n. För att få en tillförlitlig uppfattning om behovet av platser i de allmänna läroverkens och de kommunala flickskolornas begynnelseklasser för olika stadsdelar har *överstyrelsen* på grundval av från skolorna infordrade uppgifter sammanställt tabeller,¹ utvisande lärjungarnas fördelning efter bostadsort hösten 1949 i nämnda klasser. En liknande sammanställning för hösten 1945 redovisades av överstyrelsen i underdånigt utlåtande den 14 februari 1946 angående läroverksorganisationen i Stockholm. Överstyrelsen framhåller, att en jämförelse mellan dessa båda grupper av tabeller gäve vid handen, att ett mycket stort behov av platser i de södra förstäderna förefunnes, vilket behov vore större nu än 1945, trots att samrealskolan i Brännkyrka inrättats sedan dess och att till högre allmänna läroverket i Enskede hösten 1949 tillfälligtvis förlagts två extra avdelningar av klass 1⁵. Bristen på platser i klasserna 1⁵ och 1⁴ för de södra förorterna (Enskede och Brännkyrka) uppginge till icke mindre än i runt tal 200 för vardera klassen. Det stora behovet av nya avdelningar i dessa stadsdelar berodde givetvis på den omfattande nybebyggelsen där; folkmängden i Enskede och Brännkyrka hade från 1 januari 1945 till 1 november 1948 ökat med 72 000 personer.

Överstyrelsen framhåller vidare, att läroverksorganisationen i Stockholm som helhet vore otillräcklig. Detta framginge av det stora antal elever, som

¹ Se närmare handlingarna i ärendet.

måst avvisas på grund av platsbrist. Av till intagning i klass 1⁵ berättigade 3 210 elever hade vårterminen 1949 endast 2 041 kunnat intagas, medan 1 169 måst avvisas. Även om dessa siffror något borde reduceras med hänsyn till att ett antal inträdessökande torde ha anmält sig till mer än ett läroverk samtidigt, vore dock behovet så stort, att överstyrelsen icke tvekade att tillstyrka framställningen om ett nytt läroverk för Stockholms södra förstäder. Överstyrelsen funne ej heller skäl till tvekan på grund av den förestående skolreformen. Den nya skolan syntes utan nämnvärda olägenheter kunna inordnas i en eventuell ny skolorganisation.

Den nya samrealskolan bör enligt överstyrelsens uppfattning organiseras med 5-årig och 4-årig realskola; tills vidare syntes det lämpligt med tre 5-åriga och en 4-årig linje. Kostnaderna för skolan ha beräknats till i runt tal 70 000 kronor under första året och till i runt tal 300 000 kronor vid fullt genomförd organisation.

O m f l y t t n i n g a v v i s s a r e a l s k o l l i n j e r m. m. Beträffande förutnämnda från och med innevarande budgetår upprättade sju nya avdelningar av klass 1⁵ har överstyrelsen framhållit, att dessas placering icke utan vidare kan utsträckas till kommande läsår, utan att frågan om dessa avdelningars förläggande för läsåret 1950/51 och följande år nu måste upptagas till prövning. Överstyrelsen har därvid beträffande klassavdelningarna vid samrealskolan i Blackeberg och högre allmänna läroverket i Enskede anfört följande.

Lärjungarna i den nämnda klassavdelningen vid samrealskolan i Blackeberg, som förlagts till samrealskolan i Spånga, äro så gott som samtliga (34 av 35) bosatta inom lärjungeområdet för samrealskolan i Spånga. Det är därför önskvärdt, för att icke säga nödvändigt, att klassavdelningen fortfarande undervisas i samrealskolans i Spånga lokaler. Under sådana förhållanden vore det också naturligt, att den organisatoriskt hörde till samrealskolan i Spånga och icke till samrealskolan i Blackeberg, vilket senare givetvis medför olägenheter i olika avseenden. Framställning i detta hänseende föreligger också från rektor vid förstnämnda skola. Överstyrelsen vill erinra om att en likartad organisationsändring vidtagits i Malmö, där en vid realskolan inrättad 5-årig linje, som undervisats i Johannes samrealskola, från och med läsåret 1949/50 organisatoriskt överflyttats till den senare skolan.

Beträffande de nämnda fyra avdelningarna av klass 1⁵ vid högre allmänna läroverket i Enskede gäller, att de icke kunna förläggas till högre allmänna läroverkets i Enskede lokaler. Därjämte är lärjungeantalet vid högre allmänna läroverket i Enskede redan för stort, höstterminen 1949 943 lärjungar. Liksom beträffande den nyss berörda avdelningen vid samrealskolan i Blackeberg-Spånga, synes det ändamålsenliga vara, att de båda avdelningar, vilka äro förlagda till Högalids samrealskola, överflyttas från högre allmänna läroverket i Enskede till nämnda realskola. De båda övriga avdelningarna böra överflyttas till den föreslagna samrealskolan i Gubbängen, vilken alltså budgetåret 1950/51 bör erhålla två avdelningar av klass 2⁵. Emellertid bör man icke utesluta möjligheten av en omfördelning av dessa avdelningar.

Överflyttandet av de två klassavdelningarna till Högalids samrealskola är av överstyrelsen tänkt som ett led i upprättandet vid nämnda läroverk, som för närvarande endast har 4-årig realskollinje, av en fullständig 5-årig realskollinje med tills vidare två avdelningar, varvid samtidigt tre avdelningar av den 4-åriga linjen skulle indragas på grund av mindre tillfredsställande rekrytering till nämnda linje under senare år. Även vid S:t Görans samrealskola anser överstyrelsen en avdelning av 5-årig linje böra upprättas vid sidan av de nuvarande avdelningarna av den 4-åriga linjen.

Överstyrelsen framhåller, att de båda avdelningar av 1⁵, som för läsåret 1949/50 förlagts till nya elementarskolan i Stockholm, icke synas motsvara något permanent behov för stadsdelarna Norrmalm och Östermalm. Det syntes därför icke föreligga tillräckliga skäl att i längden bevara dem vid något läroverk på Norrmalm eller Östermalm. Speciellt syntes det icke finnas anledning att till förnyad prövning upptaga frågan om nya elementarskolans i Stockholm nedläggande, vilket beslutats av 1943 års riksdag. De skäl, som låge till grund för detta beslut, hade sålunda fortfarande full giltighet. Det vore icke i stadens centrala delar, som behovet av utökade platsmöjligheter i realskolan vore brännande utan i förstäder och förorter.

Nya elementarskolan i Stockholm blir helt avvecklad i och med utgången av innevarande budgetår. Beträffande frågan hur man därefter organisatoriskt skall förfara med ifrågakvarande dit nu förlagda avdelningar av klass 1⁵ har överstyrelsen anfört följande.

Med hänsyn till den mycket stora bristen på skollokaler i Stockholm synes det icke blott nödvändigt att låta dessa klasser fortfarande undervisas i nya elementarskolans lokaler utan också att i övrigt under en övergångstid använda nämnda lokaler för den högre skolans behov. De nämnda båda klassavdelningarna liksom övriga, som komma att undervisas i dessa lokaler, böra då organisatoriskt knytas till något av läroverken i stadens inre. Vilket det bör vara, kan överstyrelsen för närvarande icke ta ställning till. Överstyrelsen förutsätter, att Stockholms stad ställer erforderligt anslag till förfogande för att underlätta administrationen av de till nya elementarskolans lokaler förlagda avdelningarna. Särskilda svårigheter uppstå nämligen på grund av att dessa avdelningar läsa i lokaler, som — till vilket läroverk avdelningarna än knytas — komma att ligga på icke ringa avstånd från moderläroverket.

I anslutning till vad sålunda anförts har överstyrelsen föreslagit

dels att en samrealskola med 5-årig och 4-årig realskola upprättas i Gubbängen i Stockholm från och med det budgetår, då Stockholms stad ställt lämpliga lokaler till förfogande, dock tidigast budgetåret 1950/51, varvid första året inrättas första och andra klasserna av 5-årig realskola och första klassen av 4-årig realskola och följande år successivt följande klasser, *att* en rektorstjänst i Cb 9 och tre adjunktstjänster inrättas vid skolan från och med det budgetår, då den börjar sin verksamhet, *och att* för nämnda budgetår anvisas i runt tal 70 000 kronor för ändamålet,

dels att 5-åriga realskollinjer upprättas vid Högalids och S:t Görans samrealskolor på så sätt, att från och med läsåret 1950/51 två avdelningar av vardera klass 2⁵ och 1⁵ upprättas vid Högalids och en avdelning av klass 1⁵ vid S:t Görans samrealskola och följande år successivt följande klasser av de 5-åriga linjerna, och att samtidigt från och med läsåret 1950/51 tre avdelningar av den 4-åriga realskollinjen vid Högalids samrealskola successivt avvecklas,

dels ock att en 5-årig realskollinje från och med läsåret 1950/51 inrättas vid samrealskolan i Spånga på så sätt, att första året inrättas klasserna 1⁵ och 2⁵ och följande år successivt följande klasser av den 5-åriga linjen.

För den nya samrealskolans upprättande samt för de övriga organisationsändringarna har överstyrelsen förutsatt uppställande av sedvanliga villkor rörande tillhandahållande av lokaler m. m., ävensom — beträffande den nya samrealskolan — beviljande av ett engångsanslag å minst 30 000 kronor till undervisningsmateriel och bibliotek vid skolan.

Högre allmänna läroverket statens normalskola består för närvarande av 4-årigt latingymnasium, 5-årig och 4-årig realskola, 7-årig flickskola och 6-årig folkskola. Enligt den av 1942 års riksdag godkända organisationsplanen skulle läroanstalten i fullt utbyggt skick dessutom omfatta ett realgymnasium med 4-årig och 3-årig linje, varjämte folkskolan skulle bli 7-årig. På grund av lokalsvårigheter ha emellertid dessa sistnämnda anordningar ej kunnat genomföras.

I skrivelse den 3 mars 1949 har skolans rektor framhållit, att sedan läroverkets byggnadsfråga så tillvida blivit löst, som en etappvis uppställd byggnadsplan blivit av myndigheterna godkänd och arbetena härpå igångsatts, anstalter borde vidtagas för organisationens utbyggnad i anslutning till riksdagens beslut. Rektor har därför förordat, att en 4-årig realgymnasielinje nu startas; av lokalskäl måste den 3-åriga linjen alltjämt tills vidare uppskjutas. Vidare har rektor med hänsyn till den blivande skolreformen och till normalskolans karaktär av försöksskola ansett önskvärt, att försök med en 9-årig enhetsskola finge anställas. Denna skulle byggas upp successivt och parallellt med den nuvarande folkskolans samt real- och flickskolans låg- och mellanstadier.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt rektors förslag och räknat med att den 9-åriga enhetsskollinjen och den 4-åriga realgymnasielinjen skola upprättas successivt med början budgetåret 1950/51.

Vissa organisationsfrågor i Göteborg.

Samrealskola i Lundby. I skrivelse den 16 februari 1950 ha Göteborgs stadsfullmäktige gjort framställning om inrättande från och med höstterminen 1950 av en samrealskola i Lundby i Göteborg, i huvudsak organiserad med en allmän linje av 4- och 5-årig realskola samt tre prak-

tiska linjer av 4-årig realskola. Samtidigt ha fullmäktige meddelat, att staden åtagit sig att tillhandahålla den nya skolan erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostad åt erforderlig vaktmästarpersonal, därvid för stadens skyldighet att tillhandahålla undervisningslokaler dock skulle gälla den begränsning, som kunde föranledas av blivande bestämmelser om statsbidrag till lokaler för högre skolor.

Länsstyrelsen i Göteborg har tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har den 27 februari 1950 avgivit utlåtande i ärendet.

Av handlingarna i ärendet framgår, att i Göteborg ett stort behov föreligger av platser i realskolan. Till klass 1⁵ anmälde sig år 1948 722 till intagning godkända, av vilka 577 kunde intagas. Till klass 1⁴ av realskola och praktisk mellanskola anmälde sig 1 017 till intagning godkända, av vilka 848 kunde intagas. Antalet avvisade utgjorde — om hänsyn toges till vissa dubbelanmälningar — omkring 90 till klass 1⁵ och omkring 140 till klass 1⁴. Motsvarande sifferuppgifter för år 1949 saknas. Däremot framgår, att behovet av platser på realskolestadiet kommer att hastigt stiga under de närmaste åren. År 1948 uppgick lärjungeantalet i 4-årig och 5-årig realskola samt flickskola sammanlagt till omkring 7 500. Under förutsättning av oförändrad tillströmning skulle nämnda lärjungeantal år 1950 uppgå till omkring 8 500 och år 1955 till omkring 11 600.

Höstterminen 1948 funnos sammanlagt 642 lärjungar i real- och mellanskolorna samt flickskolorna med bostad i Lundby-området. Av lärjungarna inom nämnda område i folkskolans fjärde klass ämnade 108 söka över till 5-årig realskola eller flickskola, och av lärjungarna i folkskolans sjätte klass ämnade 130 söka sig till 4-årig real- eller mellanskola. Därjämte befinner sig nämnda område, som 1948 hade en folkmängd av omkring 44 000 personer, i stark utveckling.

Överstyrelsen har med hänsyn till angivna förhållanden icke funnit någon som helst tvekan om att behovet av en ny realskola i Göteborg är tillräckligt styrkt och har ej heller ansett några invändningar kunna riktas mot den föreslagna placeringen av skolan.

Beträffande skolans organisation och dess lokalfråga har överstyrelsen anfört följande.

Den nya samrealskolan ifrågasättes erhålla fyra linjer av 4-årig realskola och en linje av 5-årig realskola. Mot denna organisation har överstyrelsen inga tyngre vägande invändningar. Dock synes det vara lämpligt, att organisationen icke bindes genom ett riksdagsbeslut om antalet parallellavdelningar, utan att Kungl. Maj:t kan vidtaga eventuellt behövliga ändringar.

Förslaget innebär vidare, att två tekniska linjer och en handelslinje skola inbyggas i de 4-åriga linjerna. Organisationen bör emellertid icke utesluta anknytning av dessa praktiska linjer till den 5-åriga linjen. Vidare torde antalet praktiska linjer av olika slag icke böra bindas genom ett riksdagsbeslut.

Man kunde hysa viss tvekan om den föreslagna organisationen med hänsyn till den planerade omorganisationen av skolväsendet. En 4-årig realskolelinje torde nämligen icke lika lätt som en 5-årig kunna inordnas i den planerade nya organisationen. Dock finner överstyrelsen icke skäl till större tvekan. En eventuell omorganisation av skolväsendet torde nämligen icke kunna väntas medföra konsekvenser, som kunna i avsevärd grad försvåra den nya realskolans inordnande i den nya organisationen.

Överstyrelsen vill på grund av vad ovan anförts tillstyrka upprättande från och med budgetåret 1950/51 av en ny samrealskola i Göteborg under namnet samrealskolan i Lundby.

Det har vid flera tillfällen under senare år visat sig, att lokalfrågan vid ett nyupprättat läroverk icke på tillfredsställande sätt lösts, innan läroverket trätt i verksamhet. Därför bör noggrant undersökas, vilka provisoriska lokaler, som kunna ställas till förfogande under en övergångstid, innan erforderlig nybyggnad för skolan kommit till stånd. Av handlingarna framgår, att man numera tänker sig utnyttja den s. k. Kvarnbergsskolan, som hittills disponerats av de praktiska mellanskolorna, vilka nu erhållit nya lokaler. Efter erforderliga reparationer kunna förstnämnda lokaler disponeras troligen till och med läsåret 1953/54. I varje fall under de två första läsåren, till och med läsåret 1951/52, synas dessa provisoriska lokaler vara tillfredsställande, givetvis dock endast som provisorium. Om skolans nybyggnad icke skulle vara disponibel från och med läsåret 1952/53, synas lokaler för den tekniska linjens behov kunna på annat sätt ställas till förfogande. Överstyrelsen anser sig därför icke ha skäl till större tvekan med hänsyn till skolans lokalfråga.

Kostnaderna för den nya samrealskolan ha av överstyrelsen beräknats till 87 000 kronor under första året och till 370 000 kronor efter fullt genomförd organisation.

I anslutning till vad sålunda anförts har överstyrelsen föreslagit, att en ny samrealskola med 5-årig och 4-årig realskola samt med inbyggda praktiska linjer — såväl teknisk linje som handelslinje — i de båda högsta klasserna successivt upprättas i Göteborg från och med det budgetår, då Göteborgs stad ställt lämpliga lokaler till förfogande, dock tidigast budgetåret 1950/51, att en rektorstjänst i Cb 10 och fyra adjunktstjänster inrättas vid skolan från och med det budgetår, då den börjar sin verksamhet, samt att för nämnda budgetår anvisas 87 000 kronor för ändamålet.

Såsom ytterligare villkor för den nya samrealskolans upprättande utöver vad staden redan åtagit sig har överstyrelsen förutsatt, att staden beviljar ett engångsanslag av minst 30 000 kronor till undervisningsmateriel och bibliotek vid skolan.

Förslag om en statens aftonskola. Med skrivelse den 16 mars 1948 har länsstyrelsen i Göteborg med egen tillstyrkan överlämnat en framställning från stadsfullmäktige i Göteborg om anordnande vid högre allmänna läroverket i Majorna av en statens aftonskola för real- och studentexamen.

I utlåtande över framställningen den 18 november 1948 har skolöverstyrelsen tillstyrkt framställningen och föreslagit, att skolan skulle organi-

seras med 4-årig realskola och 4-årigt latin- och realgymnasium. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Ingen enskild aftonskola finnes i Göteborg. Enligt överstyrelsens mening bör därför en statlig aftonskola, om en sådan där inrättas, kunna erhålla en fullt tillfredsställande rekrytering, vilket också bestyrkes av det antal preliminära anmälningar, som den i Göteborg särskilt tillsatta utredningsdelegationen mottagit. På grund härav vill överstyrelsen tillstyrka, att en statlig aftonskola från och med läsåret 1949/50 inrättas i Göteborg, förlagd till högre allmänna läroverket i Majorna. Överstyrelsen räknar därvid med att första klassen av 4-årig realskola och första ringen av 4-årigt latin- och realgymnasium inrättas under det första läsåret och att skolan därefter successivt utbygges med en klass av realskolan och en ring av gymnasiet, tills den blir fullständig. Överstyrelsen föreslår, att skolan, om den kommer till stånd, benämnes statens aftonskola för real- och studentexamen i Göteborg. För den ifrågasatta aftonskolan böra i fråga om föreståndarens och lärarnas avlöning, skolans organisation, intagning av lärjungar och undervisningens anordning gälla samma bestämmelser som för statens aftonskola i Stockholm.

Kostnaderna för aftonskolan ha av överstyrelsen beräknats till 16 500 kronor första året och till 83 000 kronor vid fullt genomförd organisation.

Vissa organisationsfrågor i Malmö.

Malmö stadsfullmäktige ha hemställt *dels* i skrivelse den 1 oktober 1949, att en 5-årig realskollinje inrättas vid högre allmänna läroverket för flickor i Malmö från och med läsåret 1950/51, *dels ock* i skrivelse den 7 december 1949, att en ny samrealskola, benämnd Slottsstadens samrealskola, måtte inrättas från och med samma budgetår.

Skolöverstyrelsen har den 29 december 1949 avgivit utlåtande över båda framställningarna.

Av handlingarna framgår, att i Malmö ett mycket stort behov föreligger av platser i realskolan. Till klass 1⁵ respektive klass 1⁴ anmälde sig 1949 746 respektive 378 till intagning berättigade, av vilka endast 368 respektive 271 kunde mottagas, d. v. s. icke fullt 50 procent respektive något över 70 procent. Under de närmast följande åren kommer behovet att ytterligare successivt öka. Behovet av platser vid de högre skolorna i Malmö beräknas sålunda å realskolestadiet öka från cirka 3 600 år 1948 till cirka 6 500 år 1960.

Överstyrelsen finner därmed behovet av en ny realskola i Malmö tillräckligt styrkt. Med hänsyn till lokalfrågans oklara läge har dock överstyrelsen inte för närvarande ansett sig kunna taga ställning till frågan om skolans placering, varför skolans benämning syntes böra fastställas senare.

Vid högre flickläroverket i Malmö finnes endast 4-årig realskola, medan högre gossläroverket endast har 5-årig realskola. Förslaget om den 5-åriga

realskollinjen vid högre flickläroverket i Malmö avser att förbättra möjligheterna för flickorna i Malmö att vinna inträde i 5-årig realskola och därmed att avlägga realskolexamen på ett år kortare tid än vid genomgång av den 4-åriga. Av de till intagning i klass 1⁵ år 1949 berättigade 746 inträdessökande voro 204 flickor, och av de 368 intagna voro 72 flickor. Av de sökande voro alltså 27 à 28 procent flickor, av de intagna cirka 20 procent. Av klassavdelningarna i 1⁵ äro innevarande läsår endast 3 tillgängliga för flickor (jämte gossar), nämligen vid Johannes samrealskola, under det att 8 äro förbehållna enbart gossar, nämligen 4 vid högre allmänna läroverket för gossar och 4 vid realskolan för gossar.

Överstyrelsen finner skälen för den föreslagna organisationsändringen bärande och tillstyrker därför på så sätt stadens framställning, att en 5-årig realskollinje inrättas vid läroverket och en 4-årig linje avvecklas med början två år efter påbörjandet av den förra linjens upprättande.

Den nya samrealskolan bör enligt överstyrelsens uppfattning utrustas med 5-årig och 4-årig realskola, varvid tillsvidare tre avdelningar av den förstnämnda och en avdelning av den sistnämnda böra komma till stånd. Skolan bör upprättas från den tidpunkt då Malmö stad ställt lämpliga lokaler till förfogande. Kostnaderna för skolan ha beräknats till 65 900 kronor under första året och till 279 000 kronor vid fullt genomförd organisation.

I anslutning till vad sålunda anförts har överstyrelsen föreslagit,

dels att en ny samrealskola med 5-årig och 4-årig realskola successivt upprättas i Malmö från och med det budgetår, då Malmö stad ställt lämpliga lokaler till förfogande, dock tidigast budgetåret 1950/51, att en rektorstjänst i Cb 9 och tre adjunktstjänster inrättas vid skolan från och med det budgetår, då den börjar sin verksamhet, och att för nämnda budgetår anvisas 65 900 kronor för ändamålet,

dels ock att en 5-årig realskollinje upprättas vid högre allmänna läroverket för flickor i Malmö i stället för en av de 4-åriga realskollinjerna på så sätt, att läsåret 1950/51 inrättas klass 1⁵ och följande år successivt följande klasser av den 5-åriga linjen och att tredje året en avdelning av klass 1⁴ indrages och följande år successivt följande klasser av den 4-åriga linjen.

För den nya samrealskolans upprättande har överstyrelsen förutsatt uppställande av sedvanliga villkor rörande tillhandahållande av lokaler m. m. ävensom beviljande av ett engångsanslag å minst 30 000 kronor till undervisningsmateriel och bibliotek vid skolan. Beträffande den nya 5-åriga realskollinjen vid flickläroverket har Malmö stad den 23 september 1949 iklätt sig samma förpliktelser, som beslutats för läroverket i övrigt den 16 november 1928. Då häri ej ingår förpliktelserna att tillhandahålla bostad åt för läroverket erforderlig vaktmästarpersonal, har överstyrelsen förutsatt, att även detta villkor nu uppställas för organisationsändringen.

Frågor om förstatligande av vissa skolor.

I skrivelser den 28 oktober 1949, den 30 november 1949 och den 23 januari 1950 ha *vederbörande kommunala myndigheter i Älvsbyn, Stora Kil och Hultsfred* hemställt om förstatligande av de kommunala mellanskolorna å nämnda orter. Dessa skolor ha erkänts som kommunala mellanskolor respektive år 1944, 1947 och 1946.

I utlåtanden över framställningarna har *skolöverstyrelsen* erinrat om att 1946 års skolkommission i sitt betänkande föreslagit kommunalisering av skolväsendet på den nuvarande realskolans stadium. Innan denna fråga vore avgjord, syntes det icke vara lämpligt att ifrågasätta förstatligande av någon kommunal mellanskola. Därest dylika frågor skulle upptagas till behandling nu eller framdeles, syntes det därjämte mindre ändamålsenligt att behandla varje särskild skola för sig. Överstyrelsen funne i så fall lämpligare att i ett sammanhang utreda frågan om fortsatt förstatligande av de kommunala mellanskolorna. Med anledning av att i framställningen från Hultsfred framhållits, att icke mindre än 75 procent av eleverna i den kommunala mellanskolan vore från andra kommuner, har överstyrelsen vidare i utlåtandet över nämnda framställning förklarat sig finna skäl tala för en avlastning av vissa utgifter för skolan från kommunen till staten. Överstyrelsen har vidare härom anfört följande.

Överstyrelsen vill emellertid framhålla, att — därest Kungl. Maj:t skulle finna skäl för åtgärder i denna riktning — en sådan avlastning är möjlig på annat sätt än genom ett förstatligande av skolan. Överstyrelsen erinrar om att i utredning och förslag angående fortsatt förstatligande av kommunala mellanskolor, avgivna år 1939, förslag framlades om en ersättning vid de icke förstatligade kommunala mellanskolorna av 100 kronor per lärjunge från andra kommuner. Överstyrelsen erinrar också om att statsbidrag till vissa kommunala gymnasier utgår med, schematiskt uttryckt, 15 000 kronor per ring. Sistnämnda form för statsbidrag finner överstyrelsen vara att föredraga, därest statsbidrag skulle utgå till kommunala mellanskolor med stort antal lärjungar från andra kommuner. Det kunde t. ex. ifrågasättas ett bidrag av visst belopp för varje parallellavdelning, som föranleddes av att lärjungar från andra kommuner intagits i klassen.

I skrivelse den 3 maj 1949 har *Saltsjöbadens köpings kommunalnämnd* gjort framställning dels om förstatligande av den nuvarande statsunderstödda enskilda samskolans realskola och dels om att samskolans gymnasium i samband därmed måtte erkännas som kommunalt gymnasium och omedelbart erhålla högsta möjliga statsbidrag.

Saltsjöbadens samskola, som trädde i verksamhet år 1895, omfattar för närvarande 5-årig realskola, 4-årigt latin- och realgymnasium och en flickskolelinje med två klasser, motsvarande de kommunala flickskolornas två högsta klasser. Skolan äges sedan hösten 1915 av Saltsjöbadens köping och åtnjuter från och med år 1916 statsbidrag. Vidare bidrager järnvägs-aktiebolaget Stockholm—Saltsjön enligt vissa grunder till kostnaderna för skolan. För år 1948 utgjorde i runda tal statens bidrag 182 000 kronor, köping-

ens anslag 123 000 kronor och järnvägsaktiebolagets bidrag 49 000 kronor. Elevantalet utgjorde 1948 350, av vilka 37,6 procent vore lärjungar från annan ort, huvudsakligen Nacka stad.

I utlåtande den 11 juni 1949 över framställningen har *skolöverstyrelsen* väl funnit starka skäl tala för ökat statligt stöd åt Saltsjöbadens samskola men ansett, att framställningen nu icke borde föranleda någon åtgärd i avvaktan på prövningen av skolkommisionens förslag om kommunalisering av skolväsendet.

Med anledning av framställningen från Saltsjöbadens köping har *drätselkammaren i Nacka* i en till chefen för ecklesiastikdepartementet ställd skrivelse den 8 juni 1949 anhållit, att frågan om den högre skolundervisningens ordnande inom Nacka, Saltsjöbaden och kommunerna öster om Skurusundet måtte göras till föremål för utredning i ett sammanhang och att representanter för hela det berörda området därvid måtte få tillfälle att framföra sina synpunkter på spörsmålet.

I skrivelse den 10 november 1949 har därefter *Saltsjöbadens köpings kommunalnämnd* anhållit att, därest ett förstatligande av realskolan ej kunde komma till stånd, största möjliga statsbidrag måtte beviljas skolan.

Beräkning av antalet klassavdelningar m. m.

Antalet lärjungar och klassavdelningar vid de allmänna läroverken för nästa läsår beräknas av *skolöverstyrelsen* på sätt framgår av följande tabell, varvid hänsyn endast tagits till sådana organisatoriska förändringar, som föranledas av det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor:

	Lärjungar			Klassavdelningar		
	i nybörjaravdelningar		Totalt antal	nybörjaravdelningar		Totalt antal
	realskolan	gymnasiet		realskolan	gymnasiet	
Läsåret 1949/50	20 885	4 774	81 106	623	185	2 970
Beräknad ökning 1950/51 . .	2 345	56	8 224	55	9	210
Summa	23 230	4 830	89 330	678	194	3 180

Överstyrelsen har alltså beräknat det totala antalet klassavdelningar nästa läsår till 3 180, innebärande en ökning med 210 avdelningar. Därtill komma de avdelningar, som föranledas av i det föregående redovisade organisationsförslag.

Genom beslut den 27 maj 1949 har Kungl. Maj:t föreskrivit, *dels* att intagning av elever i första kretsen, ringen eller klassen vid följande läroverkslinjer icke finge äga rum, därest icke Kungl. Maj:t efter särskild framställning så medgäve, nämligen de 3-åriga latinlinjerna vid högre allmänna läroverken i Karlskrona, Kristianstad, Skara och Västerås, högre allmänna läroverken för gossar i Malmö samt å Norrmalm och å Södermalm i Stock-

holm ävensom karolinska högre allmänna läroverket i Örebro, lyceilinjén vid högre allmänna läroverket för gossar i Malmö samt den 4-åriga realskollinjén vid samrealskolan i Trelleborg, *dels ock* att vid högre allmänna läroverken i Boden, Kristinehamn och Strängnäs intagning av elever i första ringen av det 4-åriga latinymnasiet finge ske först vid ett lärjungeantal av minst 8, såvida ej Kungl. Maj:t efter särskild framställning annorlunda bestämde.

Genom beslut den 22 juli 1949 har därefter Kungl. Maj:t medgivit återupptagande av verksamheten vid den 3-åriga latinlinjén i Skara. Beträffande latinlinjerna i Boden, Kristinehamn och Strängnäs framhåller överstyrelsen, att linjerna detta år med ett antal inträdessökande av 15, 17 respektive 13 uppfyllt villkoret för fortsatt verksamhet. Överstyrelsen anser, att utfärdandet av särskilda föreskrifter för intagning i första latinringen vid högre allmänna läroverken i Boden, Kristinehamn, Skara och Strängnäs åtminstone tills vidare icke är påkallat.

Genom särskild undersökning har överstyrelsen konstaterat, att med undantag av de inbyggda praktiska linjerna, för vilka automatiskt verkande regler fastställts, lärjungeantalet i begynnelseklasser i intet fall under både det förra och det innevarande läsåret understigit 10.

I fråga om övriga för innevarande budgetår meddelade restriktioner beträffande lärjungemaximum i realskolans högsta klass m. m. förutsätter överstyrelsen ingen ändring för nästa budgetår.

Departementschefen.

Till en början vill jag erinra om att för riksdagen under en rad av år anmälts framställningar om upprättande av nya statliga gymnasier i landsorten. Statsmakterna ha därvid konsekvent intagit den ståndpunkten, att en utvidgning av gymnasieorganisationen borde undvikas för att man så litet som möjligt skulle föregripa en allmän översyn av denna organisation i samband med en kommande skolreform. Sedan arbetet med skolreformen fortskridit så långt, att gymnasiefrågan kunde överblickas, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 7 oktober 1949 åt skolöverstyrelsen att verkställa utredning av frågan om fortsatt successivt utbyggande av läroverksorganisationen med nya statliga gymnasier samt att med denna utredning och därav föranlett förslag till Kungl. Maj:t inkomma inom sådan tid, att ärendet må kunna underställas 1951 års riksdag.

Den mycket starka befolkningstillväxten i Stockholms södra och västra förorter har föranlett statsmakterna att inrätta nya samrealskolor i Brännkyrka från och med budgetåret 1948/49 och i Blackeberg från och med innevarande budgetår. De i ärendet nu framlagda siffrorna visa, att Brännkyrka-läroverket endast till en del förmått att absorbera det stora överskottet av inträdessökande till realskolan, främst klass 1⁵. Med sina 943

lärjungar har även högre allmänna läroverket i Enskede redan nått långt utöver vad som av pedagogiska och andra synpunkter anses vara en godtagbar maximiororganisation för ett läroverk. Bristen på platser i klasserna 1⁵ och 1⁴ för de södra förorterna (Brännkyrka och Enskede) uppgick hösten 1949 till icke mindre än i runt tal 200 för vardera klassen. Denna brist motsvaras beträffande den 5-åriga linjen på intet sätt av något överskott på platser i andra delar av staden; tvärtom är läroverksorganisationen i sin helhet i Stockholm så otillräcklig att hösten 1949 drygt tusentalet inträdesberättigade sökande till klass 1⁵ måst avvisas och detta trots att man genom nya parallellavdelningar till det yttersta utnyttjat den nuvarande organisationens kapacitet.

Det torde sålunda icke behöva råda någon tvekan om att ett starkt behov föreligger av ytterligare en samrealskola i Stockholm. Denna synes, såsom överstyrelsen förordat, lämpligen böra förläggas till stadsdelen Gubbängen, belägen i södra delen av Enskede församling, och omfatta både 5-årig och 4-årig linje. Den nya samrealskolan torde, därest lokalfrågan kan ordnas, böra träda i verksamhet instundande hösttermin. Antalet parallellavdelningar å de olika linjerna är givetvis beroende på tillströmningen och torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa.

Man synes även böra räkna med att två av de särskilda parallellavdelningar av klass 1⁵, som från och med innevarande budgetår upprättats vid Enskede-läroverket, böra fortsätta sin verksamhet vid den nya samrealskolan. Man skulle således redan första året i denna få elever ej blott i klass 1⁵ och 1⁴ utan även i 2⁵.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt riksdagen i fjol inrätta en 5-årig realskollinje vid Johannes samrealskola i Malmö genom överflyttning av en avdelning av nämnda linje från gossrealskolan därstädes. Denna avdelning hade av lokalskäl redan måst förläggas till Johannes samrealskola och det ansågs då praktiskt att även administrativt inordna den i denna skola. Samma skäl ha nu föranlett överstyrelsen att förorda en liknande anordning beträffande Högalids samrealskola och samrealskolan i Spånga. I den förra undervisas för närvarande två avdelningar av klass 1⁵, egentligen tillhörande högre allmänna läroverket i Enskede, och i den senare en avdelning av samma klass, egentligen tillhörande samrealskolan i Blackeberg. Det synes lämpligt att ifrågavarande avdelningar från och med nästa budgetår även i administrativt avseende överflyttas till respektive samrealskolor. För att ej Högalids samrealskola skall bli för omfattande — den har nu sex avdelningar av 4-årig linje — torde samtidigt, såsom överstyrelsen föreslagit, tre avdelningar av denna linje kunna indragas. Med hänsyn till den mindre tillfredsställande rekryteringen till denna linje synes detta icke kunna ingiva några betänkligheter. För att ytterligare förbättra tillgången på platser i den 5-åriga realskolan torde vidare en avdelning av denna linje böra inrättas vid S:t Görans samrealskola, som ävenledes nu endast har 4-årig realskola.

Liksom skolöverstyrelsen finner jag icke anledning att ompröva beslutet om nedläggande av nya elementarskolan i Stockholm. Behovet av platser i realskolan gör sig främst gällande i stadens perifera delar, ej i dess centrala. En annan sak är, att man under en övergångstid kan behöva utnyttja elementarskolans lokaler för den högre skolans behov, men de klassavdelningar, som kunna komma att undervisas där, böra då organisatoriskt anknytas till något annat läroverk. Beslut härom torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Beträffande de föreslagna organisatoriska åtgärderna vid statens normalskola synas mig vissa skäl tala för att försök där anställas med 9-årig enhetsskola. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, liksom beträffande annan försöksverksamhet, besluta härom. Den föreslagna 4-åriga realgymnasielinjen ingår i den av 1942 års riksdag beslutade organisationsplanen för normalskolan men har hittills av lokalskäl ej kunnat komma till stånd. Något omedelbart behov av ytterligare platser på det 4-åriga realgymnasiet synes emellertid för närvarande icke föreligga i Stockholm. Med hänsyn härtill torde med upprättandet av linjen kunna anstå ännu något år.

Såsom av den föregående redogörelsen framgått föreligga även i Göteborg och Malmö stora svårigheter att bereda plats för alla inträdessökande i realskolan. Redan hösten 1948 måste i Göteborg omkring 90 sökande till klass 1⁵ och omkring 140 sökande till klass 1⁴ avvisas. Motsvarande siffror för år 1949 saknas men få antagas ha varit icke obetydligt större. Den väntade utvecklingen framgår av att det totala lärjungeantalet i realskolan, som 1948 uppgick till omkring 7 500, år 1950 beräknas ha stigit till 8 500 och år 1955 till 11 600. — I Malmö måste hösten 1949 drygt 50 procent av de inträdesberättigade till klass 1⁵ och inemot 30 procent av de inträdesberättigade till klass 1⁴ avvisas. Det totala antalet lärjungar i realskolorna i Malmö utgjorde år 1948 3 600 men väntas år 1960 ha stigit till 6 500.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag därmed tillfullo styrkt, att behov föreligger av ytterligare en samrealskola i vardera staden. Denna torde i Göteborg böra förläggas till Lundbyområdet och benämnas samrealskolan i Lundby. Av stadsfullmäktiges handlingar framgår, att skolan i avvaktan på färdigställandet av planerad nybyggnad kan beredas provisoriska lokaler redan från och med instundande hösttermin i de praktiska mellanskolornas gamla lokaler i den s. k. Kvarnbergsskolan. Skolan bör omfatta både 5-årig och 4-årig linje. Enligt stadens framställning skulle i skolan även inbyggas praktiska linjer med tanke på den betydande förekomsten av mekaniska industrier på Hisingsidan, vilka under normala tider erbjuda den uppväxande ungdomen goda sysselsättningsmöjligheter. Avsikten synes härvid vara att dessa linjer skulle redan från och med första klassen givas karaktären av praktiska linjer. Liksom överstyrelsen kan jag emellertid

endast förorda, att praktiska linjer inbyggas i realskolans två högsta klasser på hittills brukligt sätt. Antalet dylika linjer liksom antalet parallellavdelningar i realskolan torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma under hänsynstagande till det aktuella behovet.

Den nya samrealskolan i Malmö har tänkts förlagd till området Mellanheden. Då emellertid byggnadsplanerna för skolan ännu icke synas vara klara, torde definitiv ställning för närvarande icke böra tagas till skolans närmare placering och benämning. Huruvida skolan skall kunna träda i verksamhet redan nästa läsår beror på om staden kan ställa provisoriska lokaler till förfogande, och denna fråga synes nära sammanhännga med vissa brännande lokalproblem för folkskolan i Malmö. Den nya samrealskolan i Malmö bör omfatta 5-årig och 4-årig allmän linje med det antal parallellavdelningar av varje linje, som Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

Såsom överstyrelsen framhållit, torde några större svårigheter icke möta att inordna de nu föreslagna nya samrealskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö i den planerade nya skolorganisationen.

För upprättande av de nya samrealskolorna böra givetvis sedvanliga villkor om tillhandahållande av lokaler m. m. samt beviljande av engångsanslag för undervisningsmateriel och bibliotek uppställas. I sistnämnda hänseende anser jag mig liksom överstyrelsen böra föreslå, att engångsanslaget med hänsyn till gällande priser på materiel och böcker bestämmas till minst 30 000 kronor. Vidare bör såsom villkor för organisationsändringarna vid Högalids och S:t Görans samrealskolor samt samrealskolan i Spånga föreskrivas, att Stockholms stad åtager sig att för de nya linjerna tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning. Sedvanligt villkor angående rektorernas och vaktmästarpersonalens bostäder har vederbörande kommun redan åtagit sig i samband med skolornas förstatligande.

Då genom inrättandet av en ny samrealskola i Malmö möjligheterna för flickor att vinna inträde i 5-åriga realskolan icke obetydligt komma att förbättras, anser jag mig icke för närvarande kunna förorda inrättandet av en 5-årig realskollinje vid flickläroverket därstädes.

Beträffande den föreslagna skolan för aftonundervisning i Göteborg vill jag framhålla, att skäl i och för sig otvivelaktigt kunna tala för att dylika studiemöjligheter skapas även i Göteborg, särskilt som där för närvarande icke bedrivs någon undervisning av ifrågavarande art, vare sig i statlig, kommunal eller enskild regi. Viss tveksamhet gör sig emellertid gällande med hänsyn till den relativt ringa tillströmningen till aftonskolan vid Kungsholms-läroverket i Stockholm, vilket förhållande dock åtminstone till en del torde kunna förklaras av den enskilda aftonskolan vid Stockholms samgymnasium. Jag har i vart fall med hänsyn till andra angelägnare organisationsfrågor icke ansett mig för närvarande böra ifrågasätta inrättandet av den föreslagna aftonskolan.

Beträffande framställningarna om förstatligande av de kommunala mellanskolorna i Älvsbyn, Stora Kil och Hultsfred får jag erinra om att jag i en denna dag beslutad proposition angående riktlinjer för skolans ledning och lokala organisation m. m. förordat, att enhetsskolan skall bli en övervägande kommunal angelägenhet, och uttalat att jag på den grund icke är beredd att medverka till ett ytterligare förstatligande av kommunala mellanskolor utöver vad som redan skett i enlighet med 1944 års riksdags beslut. I ifrågavarande sammanhang har jag vidare uttalat, att det ifråga om de kommunala mellanskolorna — särskilt de med stort antal lärjungar från andra kommuner — måhända kunde övervägas att under en övergångstid genom ökade insatser från statens sida minska kommunernas utgifter för dessa läroanstalter.

Det är givet, att samma återhållsamhet, som sålunda ansetts böra iakttagas ifråga om förstatligande av kommunala mellanskolor, även bör göra sig gällande beträffande ett förstatligande av en enskild skola som Saltsjöbadens samskola. Därtill kommer dessutom i detta fall, att förslag till löne-reglering för privatläroverkens lärare är avsett att framläggas för innevarande års riksdag, i samband varmed även nya statsbidragsbestämmelser för dessa läroanstalter torde böra komma till stånd. Även med hänsyn härtill torde det vara lämpligt att icke nu överväga någon ändring i skolans yttre ställning.

Med hänsyn till det relativt tillfredsställande antalet inträdessökande i första latinringen vid högre allmänna läroverken i Boden, Kristinehamn, Skara och Strängnäs detta läsår synes utfärdandet av särskilda föreskrifter för intagning i dessa ringar åtminstone tills vidare icke vara påkallat. I övrigt torde för innevarande budgetår meddelade restriktioner för intagning å vissa andra läroverkslinjer samt rörande lärjungemaximum i realskolans högsta klass m. m. böra tillämpas även för nästa budgetår.

Överstyrelsens beräkningar rörande antalet lärjungar och klassavdelningar nästa läsår ha icke givit mig anledning till erinran.

II. Anslagsberäkningar.

1. Förslagsanslaget till Allmänna läroverken: Avlöningar.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Ifrågavarande anslagspost är för innevarande budgetår uppförd med 40 500 000 kronor.

Ä m n e s l ä r a r e. Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit inrättande av ett antal nya ämneslärartjänster dels till följd av upprättande, omorganisation eller förstatligande av vissa läroverk och dels i syfte att ernå en gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare

och en bättre lektorsrepresentation vid vissa läroverk. Överstyrelsens förslag framgår sammanfattningsvis av följande sammanställning:

Motivering	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Ämneslärarinnor
I. På grund av upprättande eller omorganisation av vissa läroverk, dock ej förstärkande av kommunala mellanskolor	3	5	28	—
II. På grund av förstärkandet av kommunala mellanskolor	1	—	48	9
III. För ernående av bättre proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare samt förmånligare lektorsrepresentation	—	13	66	—
Summa	4	18	142	9

Av de under I. föreslagna nya rektorstjänsterna avses två, vilka skulle placeras i Cb 9, för de nya samrealskolorna i Gubbängen och i Malmö, och den tredje, vilken skulle placeras i Cb 10, för den nya samrealskolan i Lundby i Göteborg. De 5 lektors- och 28 adjunktstjänsterna avses för följande läroverk:

	Lektorer	Adjunkter
Högre allm. lärov. i Haparanda	—	1
» » » i Motala	1	1
» » » i Sollefteå	—	1
» » » för flickor å Södermalm i Stockholm	—	2
» » » statens normalskola	—	2
» » » i Enskede	1	1
Nya elementarskolan i Ängby	2	—
Högre allm. lärov. i Örnsköldsvik	1	—
Samrealskolan i Brännkyrka	—	4
» i Gubbängen	—	3
» i Lundby	—	4
» i Malmö	—	3
» i Piteå	—	2
» i Solna	—	4

Därjämte har överstyrelsen i detta sammanhang föreslagit, att den å personalförteckningen upptagna, för statens normalskola avsedda lektorsbefattning, vilken nu icke må uppehållas, må besättas från och med nästa budgetår. — Nya elementarskolan i Stockholm beräknas helt avvecklad med utgången av läsåret 1949/50, varför samtliga kvarvarande tjänster vid skolan — en lektors- och tre adjunktstjänster — då måste överflyttas till andra läroverk. Enligt den ursprungliga planen skulle överflyttningen ske till högre allmänna läroverket i Enskede och nya elementarskolan i

Ängby. Då emellertid sistnämnda läroverk icke synes behöva några nya adjunktstjänster nästa läsår har överstyrelsen förordat, att två av adjunktstjänsterna i stället överflyttas till samrealskolan i Blackeberg. Den tredje adjunktstjänsten jämte lektorstjänsten skulle däremot överföras till Enskede-läroverket. Samrealskolan i Blackeberg beräknas dessutom få två adjunktstjänster överflyttade från högre allmänna läroverket i Bromma.

De på grund av förstatligandet av kommunala mellanskolor förordade nya tjänsterna fördela sig på olika grupper av sådana skolor sålunda:

Kommunala mellanskolor, förstatligade från och med	Rektorstjänster	Adjunktstjänster	Ämneslärarinnetjänster	Summa
1944/45	—	5	—	5
1945/46	—	8	—	8
1946/47	—	5	—	5
1947/48	—	15 ¹	1 ²	16
1948/49	—	14 ¹	8 ²	22
1950/51	1	1 ³	—	2
Summa	1	48	9	58

¹ Härav tillsätts 8 genom överflyttning av lärare från respektive kommunala mellanskolor.

² Tillsätts genom överflyttning av lärare från respektive kommunala mellanskolor.

³ Skall tills vidare icke uppehållas.

Såsom av sammanställningen torde framgå räknar överstyrelsen med att från och med nästa budgetår ytterligare 1 kommunal mellanskola (Skoghall) skall komma under förstatligande.

Överstyrelsens förslag till nya ämneslärartjänster för ernående av en bättre proportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare grundar sig på en av överstyrelsen verkställd undersökning¹ av lärarbeståndet vid de olika läroverken. Därav framgår att ytterligare 80 nya ordinarie tjänster skulle behöva inrättas utöver de av organisationsskäl förordade tjänsterna, för att antalet icke-ordinarie lärare vid varje läroverk skulle kunna nedbringas till högst 10 procent. Av dessa 80 tjänster räknar överstyrelsen med att 1 kan erhållas genom överflyttning från annat läroverk, nämligen från högre allmänna läroverket i Skara. Av de återstående 79 behövliga tjänsterna föreslås 66 inrättade som adjunktstjänster och 13 som lektorstjänster. Genom sistnämnda lektorstjänster skulle — förutom en gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare — även vinnas en förmånligare lektorsrepresentation vid vissa läroverk. Av lektorstjänsterna föreslås en inrättad vid vart och ett av följande läroverk: högre allmänna läroverket i Falun, Hvitfeldtska högre allmänna läroverket och Vasa högre allmänna läroverk i Göteborg, högre allmänna läroverket i Halmstad, katedralskolan i Lund, högre allmänna läroverket för gossar

¹ Beträffande undersökningsresultatets detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

i Malmö, högre allmänna läroverken för gossar å Norrmalm och Södermalm samt högre realläroverket å Norrmalm i Stockholm, högre allmänna läroverken i Umeå, Uppsala, Vänersborg och Östersund. Beträffande den föreslagna placeringen av de 66 adjunktstjänsterna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Överstyrelsen framhåller, att vissa ändringar i den angivna placeringsplanen kunna komma att visa sig erforderliga.

Sveriges yngre läroverkslärares förening har i skrivelse den 31 oktober 1949 anhållit om inrättande av nya ordinarie tjänster vid läroverken i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

I skrivelse den 19 oktober 1949 har *läroverkslärares riksförbund* föreslagit, att ett antal av de adjunktstjänster, som komme att inrättas från och med nästa budgetår, skola få karaktären av s. k. gymnasieadjunktstjänster i Ca 29. Antalet tjänster av detta slag syntes preliminärt kunna beräknas så, att efter en femårsperiod gymnasieundervisningen i princip komme att bestridas av lektorer och gymnasieadjunkter.

Statskontoret finner det tveksamt, om läroverken i Örnsköldsvik och Halmstad nu böra erhålla ytterligare lektorstjänster, samt avstyrker förslagen om återbesättande av en vakant lektorstjänst vid statens normalskola och inrättandet av nya lektorstjänster vid realläroverket å Norrmalm och läroverket i Umeå. I fråga om proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare har statskontoret erinrat, att ämbetsverket i fjol icke ansåg sig kunna godtaga överstyrelsens förslag, vilket då innebar, att marginalen icke-ordinarie lärare vid de särskilda skolorna icke borde överstiga 12 procent. I anledning av överstyrelsens nu framlagda förslag om sänkning av relationstalet till 10 procent måste statskontoret bestämt hävda, att en ytterligare ökning av antalet tjänster i anslutning till detta förslag måste leda till en ansvällning av gruppen ordinarie befattningshavare, som framdeles kunde visa sig alltför stor, särskilt i betraktande av att befolkningsrörelsen visade en fortgående minskning av antalet födda barn per år. En förbättring av relationstalet vid de enstaka skolor, som nu hade förhållandevis stort antal icke-ordinarie lärare, borde i första hand ernås genom överflyttning av tjänster. Mot bakgrunden härav kunde statskontoret i vart fall icke tillstyrka inrättandet av de 66 nya ordinarie adjunktstjänster, som förordats för icke omorganiserade skolor.

Övningslärare. Enligt principerna för den lönereglering för övningslärare, som är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1950, skall ordinarie övningslärtjänst alltid vara förenad med full tjänstgöring — som regel 30 veckotimmar — och extra ordinarie tjänst med minst halv tjänstgöring. Tjänstgöringar vid olika skolor, vare sig vid samma eller olika skolformer, skola kunna förenas till enhetliga tjänster. Tjänster skola även kunna inrättas i ämneskombinationerna teckning-manlig slöjd, teckning-kvinnlig slöjd och hushållsgöromål-kvinnlig slöjd. Övningslärarna vid de allmänna läroverken komma att placeras i följande lönegrader: i teckning,

musik samt gymnastik med lek och idrott Ca 23 vid högre allmänt läroverk (= nu) och Ca 21 vid fristående realskola (nu = Ca 23), i hushållsgöromål Ca 18 (nu = Ca 20), i kvinnlig slöjd Ca 16 (nu = Ca 20) och i manlig slöjd Ca 18 för lärare med högre kompetens och Ca 16 för lärare med lägre kompetens (nu = Ca 20 för alla).

Överstyrelsen har gjort en undersökning, vilka möjligheter som finnas till förening av tjänster för övningslärarna vid olika skolor. Undersökningen har väsentligen grundat sig på tjänstgöringsförhållandena höstterminen 1949 för övningslärarna vid folk- och småskoleseminarierna, statens skolköksseminarium, de allmänna läroverken, läroanstalterna för blinda och dövstumma, de högre tekniska läroverken och de högre kommunala skolorna samt på av rektorerna vid dessa skolor gjorda förslag ävensom — beträffande ämnena manlig och kvinnlig slöjd samt hushållsgöromål — på beräknad möjlighet till fyllnadstjänstgöring vid folk- och fortsättningsskolan. För de allmänna läroverkens del har undersökningen givit vid handen, att varaktiga heltidstjänster utöver de nu befintliga kunna åstadkommas sålunda:

	Högre allm. läroverk	Fristående realskolor	Summa
Teckning	22	16	38
Musik	2	7	9
Gymnastik	20	34	54
Kvinnlig slöjd	15	11	26
Manlig	35	9	44
Hushållsgöromål	14	12	26
	108	89	197

Av ifrågavarande tjänster äro 12 ordinarie tjänster vid under förstatligande varande kommunala mellanskolor. Överstyrelsen föreslår nu, att dessa tjänster från och med budgetåret 1950/51 överflyttas till respektive samrealskolor, nämligen till Högalids samrealskola i Stockholm en tjänst i vardera teckning, gymnastik och musik, till S:t Görans samrealskola i Stockholm en tjänst i vardera teckning, musik, gymnastik och manlig slöjd samt två tjänster i hushållsgöromål, till Burgårdens samrealskola i Göteborg en tjänst i vardera gymnastik och hushållsgöromål samt till Johannes samrealskola i Malmö en tjänst i musik.

Vidare föreslår överstyrelsen överflyttning från och med budgetåret 1950/51 till andra läroverk av följande ordinarie övningslärartjänster, nämligen *dels* en tjänst i teckning och en i musik vid den under avveckling varande nya elementarskolan i Stockholm, *dels ock* en teckningslärartjänst vid envar av samrealskolorna i Hallsberg, Ulricehamn och Vimmerby, en musiklärartjänst vid samrealskolan i Arboga samt en tjänst i kvinnlig slöjd

vid samrealskolan i Vimmerby, vilka tjänster nu äro vakanssatta och som icke beräknas bli heltidstjänster.

Efter frånräknande av de tjänster, som sålunda skulle erhållas genom överflyttning, skulle följande antal tjänster enligt överstyrelsens beräkningar behöva nyinrättas från och med nästa budgetår, nämligen i teckning 32 tjänster (varav 21 vid högre allmänna läroverk och 11 vid realskolor), i musik 4 tjänster (varav 1 vid högre allmänt läroverk och 3 vid realskolor), i gymnastik 51 tjänster (varav 20 vid högre allmänna läroverk och 31 vid realskolor)), i kvinnlig slöjd 25 tjänster, i manlig slöjd 43 tjänster och i hushållsgöromål 23 tjänster eller sammanlagt 178 tjänster. Beträffande den avsedda placeringen av dessa torde få hänvisas till handlingarna.

V a k t m ä s t a r p e r s o n a l e n. För närvarande omfattar den statliga vaktmästarorganisationen vid de allmänna läroverken endast ordinarie och extra ordinarie tjänster. Av statsmedel utgår även avlöning till vikarier på dessa tjänster. Övrig vaktpersonal anställs av vederbörande lokalstyrelse och kostnaderna bestridas ur ljus- och vedkassorna. I sina huvuddrag fastställdes denna organisation av 1939 års riksdag. I samband därmed bestämdes att ljus- och vedkassorna, som ditintills bestritt alla kostnader för vaktmästarpersonal, skulle till statsverket inleverera belopp, motsvarande kassornas utgifter under budgetåret 1938/39 för kontant avlöning åt den vaktmästarpersonal, som genom riksdagens beslut kom i åtnjutande av lönereglering. För ändamålet har sedan dess i avlöningsstaten för de allmänna läroverken funnits uppförd en inkomstpost å 480 000 kronor. En del av dessa medel återgår emellertid till kassorna i form av statsbidrag från det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna. Sådant bidrag utgår till kassa, om för bestridandet av de utgifter, vilka åvila kassan, skulle behöva uttagas en högre elevavgift än 30 kronor per elev och läsår.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1948/49 föreslog skolöverstyrelsen, att staten skulle helt och hållet övertaga kostnaderna för vaktmästarpersonalen vid läroverken i samband varmed ljus- och vedkassornas nyssnämnda skyldighet att inleverera vissa belopp till statsverket skulle upphöra. Därjämte föreslog överstyrelsen, som verkställt en omfattande undersökning av behovet av vaktmästarpersonal vid de olika läroverken, en rätt avsevärd ökning av antalet ordinarie och extra ordinarie tjänster. Ett genomförande av förslaget beräknades medföra en nettoutgiftsökning för statsverket av i runt tal 270 000 kronor. Vid anmälan av ärendet i 1948 års åttonde huvudtitel (s. 199) förklarade jag mig icke beredd att för det dåvarande taga ställning till den principiella frågan om statens övertagande av samtliga kostnader för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken. Och beträffande de föreslagna nya ordinarie och extra ordinarie

vaktmästartjänsterna tillstyrkte jag deras inrättande i den mån de voro avsedda för läroverk, vilka då icke hade någon statsanställd vaktmästare men vilka på grund av sin storlek och andra på frågan inverkan omständigheter utan tvivel kunde resa berättigade anspråk på att få tillgång till dylik vaktmästarpersonal. Detta gällde huvudsakligen läroverk, nyupp-rättade efter 1939.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår inskränkte sig överstyrelsen till att föreslå inrättandet av ytterligare ett antal ordinarie och extra ordinarie vaktmästartjänster. Av dessa tillstyrkte jag i propositionen 1949:55 endast dem, vilka voro avsedda för skolor, som voro ombildade eller stadda under ombildning från kommunala mellanskolor och som ännu icke erhållit någon statsanställd vaktmästare.

Skolöverstyrelsen har nu i sina petita för nästa budgetår ånyo framfört sitt tidigare förslag om statens övertagande av samtliga kostnader för vaktmästarpersonalen och om avveckling av ljus- och vedkassornas nuvarande uppgifter i detta hänseende. Dessutom har överstyrelsen även denna gång föreslagit vissa ändringar i den ordinarie och extra ordinarie vaktmästarorganisationen, nämligen

1) inrättande av 7 nya ordinarie och 23 nya extra ordinarie vaktmästartjänster, nämligen en i Ca 11 vid Burgårdens samrealskola i Göteborg, tre i Ca 10 (Johannes samrealskola i Malmö samt samrealskolorna i Lund och Timrå), tre i Ca 9 (samrealskolorna i Torsby, Molkom och Flen), två i Ce 10 (högre allmänna läroverken i Landskrona och Västerås) samt 21 i Ce 9 [högre allmänna läroverken i Halmstad, Hudiksvall, för flickor i Hälsingborg och för gossar därstädes, Hässleholm, Nyköping, Sollefteå, Bromma i Stockholm, Sundsvall, Västervik, Växjö, katedralskolan i Lund, karolinska högre allmänna läroverket i Örebro och östra realskolan i Göteborg (halvtidstjänst) samt samrealskolorna i Bengtsfors, Herrljunga, Kopparberg, Malmköping, Munkfors, Töreboda och Örkelljunga],

2) uppflyttning av fyra ordinarie tjänster i Ca 10 till Ca 11 (högre allmänna läroverken i Majorna i Göteborg och å Kungsholmen i Stockholm, nya elementarskolan i Ängby samt samrealskolan i Karlskoga), samt

3) ombildning av 14 extra ordinarie tjänster till ordinarie, nämligen en i Ce 11 och en i Ce 9 (halvtid) till tjänster i Ca 11 vid statens normalskola, fem i Ce 9 till Ca 10 (högre allmänna läroverken i Boden, för flickor å Södermalm i Stockholm och i Örnsköldsvik samt samrealskolorna i Sunne och Tranås) och sju i Ce 9 till Ca 9 (Hvitfeldtska läroverket i Göteborg, gossläroverket å Södermalm i Stockholm och realläroverket å Norrmalm därstädes, högre allmänna läroverken i Umeå och Uppsala samt samrealskolorna i Söderköping och Tidaholm).

Vid högre allmänna läroverket för flickor i Hälsingborg och vid karolinska högre allmänna läroverket i Örebro förutsattes samtidigt indragning av en halvtidstjänst i Ce 9.

Sammanfattningsvis innebär överstyrelsens förslag, att antalet vaktmästartjänster i olika lönegrader skulle bli följande:

	Ca 11	Ca 10	Ca 9	Ce 11	Ce 10	Ce 9
Nuvarande antal tjänster	92	71	21	1	—	56 (¹ / ₁ -tid) 6 (¹ / ₂ -tid)
Ökning (+) eller minskning (—) enl. överstyrelsens förslag	+6	+4	+10	—1	+2	+8 (¹ / ₁ -tid) —2 (¹ / ₂ -tid)
Summa	98	75	31	—	2	64 (¹ / ₁ -tid) 4 (¹ / ₂ -tid)

Ett genomförande av förslaget kan approximativt beräknas medföra en nettoutgiftsökning för statsverket av omkring 230 000 kronor enligt följande specifikation:

F ö r s l a g	Utgiftsökning	Utgiftsminskning (genom minskat statsbidrag till ljus- och vedkassorna)
Ljus- och vedkassornas skyldighet att inleverera vissa medel till statsverket upphör	480 000	390 000
Nya ord. vaktmästartjänster	100 000	100 000
» e. o. »	40 000	
Rörligt tillägg å nya ord. och e. o. tjänster	20 000	
Deltidstjänstgörande och tillfällig vaktmästarpersonal . . .	150 000	70 000
Summa	790 000	560 000

Nettoutgiftsökning: (790 000 — 560 000 =) 230 000 kronor.

Statskontoret har ansett, att ej heller nu andra befattningar böra komma till stånd än sådana, som avses för skolor, vilka nyligen ombildats eller stå under ombildning från kommunala mellanskolor och som ännu ej erhållit någon statsanställd vaktmästare. Med utgångspunkt härifrån har statskontoret endast kunna förorda att ordinarie vaktmästartjänster med av överstyrelsen föreslagen lönegradsplacering inrättas vid skolorna i Lund, Timrå, Molkom, Torsby och Flen.

S k o l s k ö t e r s k o r. För närvarande finnas nio tjänster som heltidsanställda skolsköterskor i Ca 12 vid de allmänna läroverken. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att ytterligare en dylik befattning uppföres på personalförteckningen, avsedd för den kommunalt anställda sköterska, som nu finnes vid kommunala mellanskolan i Göteborg, vilken skola från och med den 1 juli 1950 kommer att vara helt förstatligad (Burgårdens samrealskola). Överstyrelsen förordar därjämte, att den nuvarande innehavaren av tjänsten, vilken innehaft densamma sedan den 1 juli 1944, måtte utan särskilt ansökningsförfarande få överflyttas från kommunal till statlig tjänst.

Förslaget har icke mött erinran från *statskontorets* sida.

Anslagsberäkning. Kostnaderna för de nu befintliga ordinarie tjänsterna vid de allmänna läroverken ha av skolöverstyrelsen beräknats till 42 847 000 kronor. För budgetåret 1950/51 ha dessa kostnader vid bifall till av överstyrelsen framlagda, i det föregående redovisade förslag beräknats till 46 650 000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:ts.

Skolöverstyrelsen har föreslagit anvisande av följande belopp under de olika arvodesposterna (inom parentes angives ökning eller minskning i förhållande till för innevarande budgetår anvisade belopp):

	Kronor
a) Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	500
b) Arvoden åt tillsynslärare	15 900 (+ 600)
c) Personliga tilläggsarvoden åt första lärarinnor . .	— (— 600)
d) Arvoden åt skolläkare m. m.	394 300 (+ 61 000)
e) Arvoden åt bibliotekarier	186 000 (+ 63 000)
f) Arvoden åt sekreterare m. m.	800 000 (+ 578 000)
g) Särskilda arvoden vid provårsläroverk	448 400 (+ 221 400)
h) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	7 700
i) Arvode åt biträdande föreståndarinna	1 200
j) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer	500 (— 500)
	1 854 500 (+ 922 900)

Förändringarna under b), c) och j) äro av automatisk natur.

Av det under delposten till arvoden åt skolläkare m. m. för innevarande budgetår anvisade beloppet å 333 300 kronor avses 238 000 kronor till arvoden åt skolläkarna och 95 300 kronor till arvoden åt de deltidsanställda skolsköterskorna. Vid oförändrade grunder men under hänsynstagande till utgiftsökningar av automatisk natur har överstyrelsen för nästa budgetår beräknat dessa belopp till 255 000 kronor respektive 103 000 kronor. Emellertid har överstyrelsen upprepat sina flera gånger förut framförda förslag, att timarvodet för skolsköterskornas deltidstjänstgöring måtte höjas från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre samt att omfattningen av heltidstjänstgörande läroverkssköterskas arbetsuppgifter måtte begränsas till att avse övervakningen av 1 200—1 700 elever mot för närvarande 1 500—2 500 elever, varigenom ett ökat antal deltidstjänstgörande sköterskor skulle behöva anställas. Ett genomförande av dessa förslag skulle enligt överstyrelsens beräkningar för nästa budgetår medföra en merkostnad av i runt tal 36 000 kronor. — *Statskontoret* har avstyrkt överstyrelsens förslag, enär de skäl, som nu anförts för ändrade beräkningsgrunder för skolsköterskornas arvoden, icke motiverade någon ändring i den ståndpunkt statsmakterna förut intagit i samma fråga.

De nuvarande arvoden a åt bibliotekarier utgöra vid		Kronor
högre allmänt läroverk med minst 600 lärjungar		1 080
högre allmänt läroverk med mindre än 600 lärjungar men med minst 400 lärjungar		900
högre allmänt läroverk med mindre än 400 lärjungar		720
realskola med minst 600 lärjungar		720
realskola med mindre än 600 men med minst 400 lärjungar		540
realskola med mindre än 400 lärjungar		360

Den nu ifrågasatta ökningen av delposten till arvoden åt bibliotekarier hänför sig huvudsakligen till av överstyrelsen ånyo föreslagen höjning av de förutnämnda arvoden med 40 procent, vilket motiverats med svårigheterna att med nuvarande arvodessättning — motsvarande en timersättning av endast 2—3 kronor — erhålla kvalificerade och i övrigt lämpade personer å de för skolarbetet allt viktigare bibliotekariebefattningarna. — *Statskontoret* har hänvisat till sitt utlåtande den 25 september 1948 angående motsvarande förslag för innevarande budgetår, vari statskontoret förklarade sig sakna anledning att i princip frågå sin tidigare uttalade uppfattning, att frågan om uppräknig av bland annat dessa arvoden borde omprövas först i samband med en allmän översyn av bisysslearvoden. Den av Kungl. Maj:t beslutade höjningen av arvoden för s. k. övertimmar syntes emellertid komma att medföra ökade svårigheter att få kompetenta lärare att åtaga sig uppdrag såsom bibliotekarier, varför statskontoret icke ville motsätta sig en mindre höjning av dessa arvoden, förslagsvis med 25 procent.

Av det under delposten till arvoden åt sekreterare m. m. för innevarande budgetår anvisade beloppet å 222 000 kronor avses 164 600 kronor till arvoden åt sekreterare och 57 400 kronor till arvoden åt andra biträden än sekreterare å vissa rektorsexpeditioner. De närmare föreskrifterna angående anslagsmedlens disposition återfinnas å s. 601 f. i statsliggaren.

De för utredning rörande organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter tillkallade sakkunniga ha den 20 december 1947 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Över detta förslag har överstyrelsen den 13 februari 1948 avgivit utlåtande och därvid med vissa relativt obetydliga jämkningar tillstyrkt detsamma. Under hänvisning härtill har nu överstyrelsen för nästa budgetår beräknat medelsbehovet till 800 000 kronor. Beträffande detaljerna i förslaget torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Överstyrelsen har i detta sammanhang anmält, att överstyrelsen i cirkulärskrivelse den 6 maj 1949 till rektorsämbetena vid de allmänna läroverken meddelat, att efter de uttalanden, som i olika sammanhang och vid

skilda tillfällen gjorts under den senaste tiden från statsmakternas sida, hinder icke torde föreligga att intill dess riksdagen fattat beslut angående organisationen av arbetet på läroverkens rektorsexpeditioner vid behov anlita ljus- och vedkassan i större utsträckning än tidigare. Enligt överstyrelsens i samband därmed givna direktiv skall från och med budgetåret 1949/50 som norm gälla, att de totala kostnaderna för arbetskraft, som av rektor anlitas för expeditionella göromål, icke böra överstiga de belopp, som föreslagits av överstyrelsen i utlåtandet den 13 februari 1948. Slutligen har överstyrelsen föreskrivit, att om statsbidrag till ljus- och vedkassan är erforderligt för bestridande av de ifrågakvarande kostnaderna, detta i vanlig ordning kan anmälas till överstyrelsen.

Statskontoret, som i utlåtande den 4 februari 1948 över nämnda sakkunnigförslag på närmare anförda skäl icke ansett sig kunna biträda det samma, har i förnyat utlåtande den 21 september 1949 vidhållit sin tidigare ståndpunkt.

Under delposten till särskilda arvoden vid provårsläroverk har överstyrelsen ånyo framlagt förslag, syftande till en icke oväsentlig förbättring av anställningsförhållandena för lärarpersonalen vid provårsläroverken. En översikt av förslagen lämnas i följande tablå:

Slag av ersättning	Ersättningens storlek	
	enligt nuvarande bestämmelser	enligt överstyrelsens förslag
1. Ersättning till föreståndare för provårskurs	1 500: —	2 004: —
2. Ersättning till ord. och e. o. ämneslärare vid provårsläroverk . . .	360: —	720: —
3. Ersättning till handledare	Vid samtliga provårsläroverk: 300: — för enterminkandidat 180: —/termin för tvåterminkandidat	Vid samtliga provårsläroverk utom i Umeå: 450: — resp. 300: — I Umeå: 900: — resp. 600: —
4. Ersättning för föreläsningar och övningar	Föreläsning: 30: — Övning: 15: —	Föreläsning: 40: — Övning: 20: —

Förslagen under 1., 3. och 4. överensstämmer med av överstyrelsen i anslagsaskandena för budgetåren 1948/49 och 1949/50 avgivna förslag. Beträffande den under 2. upptagna ersättningen till ordinarie och extra ordinarie ämneslärare vid provårsläroverk har överstyrelsen tidigare förordnat en förbättring i den formen, att ifrågakvarande lärare skulle placeras en lönegrad högre än vid övriga läroverk. Med hänsyn till att principiella invändningar från statskontorets och statens lönenämnds sida riktats mot en dylik anordning har överstyrelsen nu frångått nämnda förslag och i stället förordnat en fördubbling av arvodet.

Ett genomförande av förslagen skulle påkalla en höjning av förevarande arvodespost från 227 000 kronor till 448 400 kronor. Vid tillämpning av oförändrade ersättningsgrunder skulle endast en höjning av automatisk natur till 239 000 kronor erfordras.

Statskontoret har, liksom tidigare, ställt sig avvisande till förslagen. — *Statens lönenämnd* förklarade sig i utlåtande den 28 september 1948 över skolöverstyrelsens framställning om höjning fr. o. m. den 1 juli 1949 av vissa arvoden vid provårsläroverken finna en höjning av arvodet till provårsföreståndare från 1 500 kronor till 2 004 kronor vara motiverad. Lönenämnden hade intet att erinra mot att arvodet — 360 kronor — till annan ordinarie eller extra ordinarie lärare vid provårsläroverk än provårsföreståndare höjdes med lämpligt belopp, förslagsvis till 504 kronor för år, eller att handledararvodet höjdes från 300 till 456 kronor för enterminkandidat och från 180 till 300 kronor för termin och tvåterminkandidat. Däremot kunde lönenämnden icke tillstyrka, att handledare vid läroverket i Umeå erhöle större förmåner än handledare vid övriga provårsläroverk.

Lönenämnden förklarar sig icke ha funnit anledning att nu intaga en annan ståndpunkt beträffande här ifrågavarande spörsmål än den som framgår av förenämnda utlåtande. Lönenämnden ansåge sig dock icke böra underlåta att erinra, att enligt vad som framginge av ämbetsskrivelse den 3 juni 1949 till utredningen rörande lönegradsplacering för statstjänstemän m. fl. en av allmänna adjunktsföreningen den 28 oktober 1946 gjord framställning angående, bland annat, arvoden åt vissa lärare vid provårsläroverk överlämnats till utredningen för att vara tillgänglig vid fullgörandet av dess uppdrag. Med hänsyn härtill syntes med ändringar beträffande de vid provårsläroverken utgående särskilda ersättningarna böra anstå i avvaktan på de förslag, som i förevarande hänseende kunde komma att framläggas av berörda utredning.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost är nu uppförd med 12 200 000 kronor.

Ä m n e s l ä r a r e. Mot den av skolöverstyrelsen motsedda ökningen av antalet klassavdelningar med 210 svarar enligt överstyrelsens beräkningar en ökning av de erforderliga undervisningstimmarna med så mycket som motsvarar 250 lärare med full tjänstgöring. Emellertid räknar överstyrelsen med att denna siffra skall minskas med 40 vid bifall till av överstyrelsen den 10 maj 1949 avgivet förslag till beskärning av timplanerna samt med ytterligare 10 med hänsyn till att den särskilda undervisningen i tyska och engelska för kvarsittare icke längre anses erforderlig. Därest nya ordinarie tjänster inrättas i enlighet med överstyrelsens i det föregående redovisade förslag, skulle behovet av icke-ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring, vilket för innevarande budgetår kan beräknas till 509, kunna uppskattas till 589.

För *föreläsningar i sexuella frågor* för lärjungar i det differentierade gymnasiet ha för innevarande budgetår anvisats 4 200 kronor. Överstyrelsen beräknar samma belopp för nästa budgetår. Dessutom begär överstyrelsen 1 800 kronor för motsvarande undervisning för lärjungar i högsta realskoleklassen av inbyggda tekniska och merkantila linjer. Här förekommer ej ämnet biologi på schemat, varför sexualundervisning icke kan meddelas i samband med biologiundervisningen utan måste anordnas särskilt.

Överstyrelsen har funnit önskvärt, att möjligheter beredas åt lärare vid de allmänna läroverken att göra *studiebesök vid andra läroverk*, varigenom de skulle vinna erfarenhet och mottaga impulser beträffande undervisningsmetoder, arbetsförhållanden och dylikt, vilket skulle bli av värde både för dem själva och för deras kolleger vid de skolor, där de tjänstgöra. Detta gällde framförallt mer avsides belägna skolor. Överstyrelsen förordar, att försök härmed får göras under nästa budgetår med högst 20 rektorer och lärare.

Under studiebesöken, vilka borde vara högst sex dagar, ha deltagarna förutsatts erhålla tjänstledighet med oavkortad lön. Visst traktamente, förslagsvis 15 kronor om dagen, jämte ersättning för resa i II klass borde utgå. Kostnaderna för vikarier under tjänstledigheterna, för nästa budgetår beräknade till 4 000 kronor, skulle utgå från förevarande anslagspost. Kostnaderna för resor och traktamenten, beräknade till 3 300 kronor, skulle belasta anslagsposten till rese- och flyttning ersättningar under läroverkens omkostnadsanslag.

För *frivillig undervisning i maskinskrivning* åt elever i realskolans högsta klasser hemställer överstyrelsen om anvisande av ett belopp av 10 000 kronor. Villkoret för att en skola skall erhålla hjälp till dylik undervisning skulle vara, att kommunen svarar för anskaffandet av skrivmaskiner och deras vård.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1949 må under innevarande budgetår vid de allmänna läroverken finnas 475 extra ordinarie adjunkter i Ce 24, 63 extra ordinarie ämneslärarinnor i Ce 22 och 1 extra ordinarie övningskollärare i Ce 22. I fråga om adjunkter i Ce 24 föreslår överstyrelsen ingen ändring för nästa budgetår men räknar med hänsyn till den starka omsättningen inom denna grupp, att i medeltal 20 tjänster komma att stå vakanta. De extra ordinarie ämneslärarinnornas antal skulle enligt överstyrelsens beräkningar ökas med 6 i samband med förstатligandet av kommunala mellanskolor.

Övningslärare. Av nedanstående sammanställning framgår dels omfattningen av undervisningen i övningsämnen innevarande budgetår, dels ock den ökning av denna undervisning, som av överstyrelsen beräknats för nästa budgetår. Därvid ha automatiska ökningarna i egentlig mening —

en direkt följd av läroverksorganisationens utvidgning — och vissa andra ökningar, som av överstyrelsen angivits som önskvärda, redovisats för sig.

Övningsämne	Antal veckotimmar			
	1949/50	beräknad ökning 1950/51		Summa 1950/51
		automatisk	annan	
Teckning och välskrivning	5 899	491	—	6 390
Musik	3 362	293	195	3 850
Gymnastik med lek och idrott	6 862	1 070	278	8 210
Manlig slöjd	2 138	320	—	2 458
Kvinnlig slöjd	2 852	360	30	3 242
Hushållsgöromål	1 009	262	100	1 371

Av den beräknade automatiska ökningen av gymnastikundervisningen hänföra sig 500 timmar till arbetet med planläggning och övervakning av lärjungarnas friluftsverksamhet, för vilket arbete för närvarande särskild ersättning utgår till gymnastiklärarna. Enligt löneregleringen för övningslärarna skall denna ersättning bortfalla och nämnda arbete betraktas som en del av undervisningen.

Beträffande den föreslagna ökningen, utöver den rent automatiska, av undervisningen i vissa ämnen inhämtas av överstyrelsens framställning i huvudsak följande.

Musik. Överstyrelsen erinrar, att överstyrelsen vid upprepade tillfällen sökt utverka anslag till den utvidgning av musikundervisningen, som förut-sattes i 1933 års undervisningsplan för detta ämne. För att täcka de av rektorerna innevarande år anmälda behoven skulle ytterligare 270 vecko-timmar behövt stå till förfogande. För att i någon mån kunna tillgodose rektorernas önskemål och för att stärka instrumentalmusikens ställning har överstyrelsen ånyo anhållit om höjning av musikanslaget med så mycket som svarar mot 195 veckotimmar.

Gymnastik. För att avhjälpa de största bristerna i fråga om gymnastik-undervisningen föreslog överstyrelsen i sina petita för budgetåret 1949/50 en ökning med 159 veckotimmar. Dessa timmar avsågos bli tilldelade vissa särskilt nämnda läroverk utan gymnastiksal eller med orimligt stora gym-nastikavdelningar i förhållande till disponibel sådan sal eller som av annan orsak voro i tvingande behov av ökat timantal. Departementschefen till-styrkte och riksdagen biföll till en del överstyrelsens framställning och anvisade medel till 80 av de föreslagna 159 veckotimmarna. — Översty-relsen framhåller nu, att samma skäl, som gav överstyrelsen anledning att i sina petita till fjolårets riksdag föreslå den nämnda ökningen av tim-antalet till gymnastik, föreligga även i år och nu äro starkare betonade än då. Orsakerna härtill vore dels den oväntat stora ansvällningen av läro-verkens elevantal, dels gymnastiksalarnas otillräcklighet i fråga om antal och storlek, dels även den genom lokalbristen framtvingade nödvändigheten att i ett flertal fall begagna provisoriska lokaler eller att året runt för-lägga undervisningen eller viss del därav utomhus eller till simhallar.

Regelbunden utomhusundervisning samt undervisning i provisoriska lokaler och simhallar fordrade, att gymnastikavdelningarna icke vore alltför stora, i annat fall bleve utbytet av undervisningen ringa eller olycksfallsriskerna för stora.

Överstyrelsen har i en tabell närmare angivit vid vilka läroverk en ökning av timantalet vore oundgängligen nödvändig. Därav framgår bland annat, att utöver vad överstyrelsen angivit som automatisk ökning erfordras ytterligare 278 veckotimmar för gymnastikundervisningen, för vilket ändamål erforderliga medel föreslagits anvisade för budgetåret 1950/51. I några fall gäller det läroverk med i och för sig orimligt stora gymnastikavdelningar — över 90 lärjungar i varje avdelning — medan i åtskilliga andra fall gymnastikavdelningarna äro alltför stora i förhållande till gymnastiklokalernas storlek, varigenom utrymmet per elev blir väsentligt mindre än vad man annars anser sig böra räkna med, nämligen 4 m².

Hushållsgöromål. I sina petita för budgetåret 1948/49 hade överstyrelsen hemställt, att högst 100 veckotimmar skulle ställas till förfogande för frivillig undervisning i hushållsgöromål för gossar. Riksdagen beslöt emellertid i enlighet med propositionen 1948: 55, att dylik undervisning finge under läsåret 1949/50 endast anordnas i klass 3⁴ vid Burgårdens samrealskola i Göteborg. Läsåret 1950/51 blir klass 3⁴ förstatligad i bland annat S:t Görans samrealskola (norra kommunala mellanskolan i Stockholm) och Högalids samrealskola (södra kommunala mellanskolan i Stockholm). De manliga eleverna i denna klass vid nämnda skolor ha hittills genom kommunens försorg beretts tillfälle till undervisning i hushållsgöromål. Samma förmån har tillkommit gossar på andra ställen, t. ex. vid Johannes samrealskola (kommunala mellanskolan) i Malmö. Överstyrelsen framhåller nu, att de skäl, som förra året åberopades till förmån för de manliga eleverna vid Burgårdens samrealskola, med lika stor rätt kunde andragas för gossarna i andra skolor, särskilt i dem, där deltagarfrekvensen varit betydande. Överstyrelsen ansåge sig därför böra förnya sin förra året framförda anhållan om bemyndigande att för frivillig undervisning i hushållsgöromål för gossar fördela högst 100 veckotimmar bland de allmänna läroverken.

V a k t m ä s t a r p e r s o n a l e n. Beträffande överstyrelsens förslag härutinnan hänvisas till redogörelsen i samband med anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

S k o l s k ö t e r s k o r. Överstyrelsen framhåller, att vid bifall till överstyrelsens förslag om uppförande på ordinarie stat av skolsköterskebefattningen vid Burgårdens samrealskola i Göteborg skulle ur icke-ordinarieposten endast behöva utgå statlig ersättning till en kommunalt anställd skolsköterska i Ce 12 vid S:t Görans och Högalids samrealskolor i Stockholm. Kostnaden härför beräknas till 2 300 kronor.

S k o l p s y k o l o g e r o c h s k o l k u r a t o r e r. Genom beslut den 27 maj 1949 har Kungl. Maj:tt medgivit, att ur icke-ordinarieposten må under läsåret 1949/50 enligt överstyrelsens närmare bestämmande utgå dels ersättning till den vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm och högre allmänna läroverket å Kungsholmen anställde skolkuratorn Sigvard Bruce med högst 800 kronor för månad räknat, dels ock ett belopp

av högst 3 240 kronor till ersättning åt en vid nämnda läroverks kurators-expeditioner tjänstgörande praktikant. Kostnaden härför under hela läsåret har beräknats till högst 10 240 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit, att för avlönande läsåret 1949/50 av en social kurator vid högre allmänna läroverket för gossar å Södermalm i Stockholm må ur samma anslagspost utgå 2 700 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 augusti 1949 har vidare medgivits, att under innevarande läsår ur samma anslagspost enligt överstyrelsens närmare bestämmande må utgå *dels* för avlönande av en skolkurator vid högre allmänna läroverket i Bromma högst 500 kronor, *dels* för avlönande av en skolkurator vid högre allmänna läroverket för flickor å Södermalm i Stockholm högst 1 620 kronor, *dels ock* för avlönande av en skolkurator, tillika skolpsykolog, vid högre allmänna läroverket i Karlskrona högst 500 kronor.

Skolöverstyrelsen anhåller, att samma belopp måtte beräknas för angivna ändamål även för budgetåret 1950/51 (sammanlagt 15 800 kronor).

A n s l a g s b e r ä k n i n g. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle medelsbehovet under icke-ordinarieposten för nästa budgetår utgöra:

för avlöningar åt icke-ordinarie ämneslärare i teoretiska och praktiska läroämnen	9 481 000
för sexualundervisning för läroverksungdom	6 000
för institutionsarbeten av större omfattning	3 500
för examinationer efter läsårets slut	500
för lärares auskultationer vid andra läroverk	4 000
för avlöningar åt icke-ordinarie övningslärare	3 147 000
för avlöning åt skolsköterska	2 300
för avlöningar åt skolkuratorer, skolpsykologer och praktikanter	15 800
för avlöning åt extra ordinarie vaktmästare och vikarier	456 000
Summa kronor	13 116 100

Departementschefen.

Ordinarieposten. Vid de föreslagna samrealskolorna i Gubbängen i Stockholm, i Lundby i Göteborg och i Malmö böra inrättas rektorstjänster med placering, för skolorna i Gubbängen och Malmö i Cb 9 och för skolan i Lundby i Cb 10. Av de kommunala mellanskolor, vilka omfattats av 1944 års riksdags beslut om successivt förstatligande under en femårsperiod (budgetåren 1944/45—1948/49), återstår nu endast kommunala mellanskolan i Skoghall. Anledningen härtill är, att denna skola icke uppfyllt de krav i fråga om skollokalerens beskaffenhet, som vid riksdagsbehandlingen angivits som förutsättning för ett förstatligande. Med hänsyn till det läge, vari frågan om ett förstatligande av kommunala skolor numera genom skol-

kommissionens förslag kommit, har jag i annat sammanhang denna dag uttalat, att ett dylikt förstatligande lämpligen icke vidare borde komma ifråga. Den av överstyrelsen beräknade rektors- och adjunktstjänsten vid Skoghall-skolan bortfaller därmed.

Överstyrelsen har föreslagit, att sammanlagt 18 nya lektorstjänster skola inrättas samt att en vakant lektorstjänst vid statens normalskola skall återbesättas. För egen del anser jag mig endast kunna förorda inrättandet av 12 nya lektorstjänster; beträffande dessas placering torde Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen få meddela närmare bestämmelser. Med återbesättandet av den återstående vakanta lektorstjänsten vid statens normalskola torde kunna anstå med hänsyn till att någon utbyggnad av gymnasiet ej nu förordats.

Beträffande överstyrelsens förslag om nya adjunkts- och ämneslärarinnetjänster tillstyrker jag, att 28 adjunktstjänster inrättas vid läroverk under uppbyggnad eller omorganisation i andra fall än då fråga är om förstatligade kommunala mellanskolor. I fråga om dessa senare skolor räknar jag med, att 47 adjunkts- och 9 ämneslärarinnetjänster komma att inrättas. Därest någon av dessa senare adjunktstjänster skulle tillsättas med icke-adjunktskompetent lärare torde denne i enlighet med hittills tillämpad praxis — jämför riksdagens skrivelse 1937: 469, s. 21 — böra placeras i 25 lönegraden.

Vidkommande därefter överstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare 66 adjunktstjänster för att vinna en gynnsammare proportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare vill jag framhålla, att den fortgående kraftiga stegringen av elevantalet i läroverken — nästa läsår beräknad till 8 000 elever, fördelade på 210 klassavdelningar — givetvis måste föranleda även en avsevärd ökning av lärarkåren. Om icke balansen mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare härigenom skall försämrats måste ett icke obetydligt antal ordinarie tjänster utöver de förut av organisatoriska skäl föreslagna inrättas. Dessutom får jag erinra om min förra året i detta sammanhang uttalade uppfattning, att ett av de verksammaste medlen för att vid nuvarande allvarliga lärarbrist öka tillströmningen till lärarbanan torde vara att inrätta tillräckligt antal ordinarie tjänster för att möjliggöra en snabbare befordran. Under hänvisning till dessa omständigheter har jag ansett mig böra för nästa budgetår tillstyrka överstyrelsens förslag i denna del. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta om placeringen av dessa tjänster.

Beträffande den av läroverkslärarnas riksförbund berörda frågan om inrättande av s. k. gymnasieadjunktstjänster i Ca 29 får jag framhålla, att jag har för avsikt att inom kort utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande att föranstalta om en särskild utredning rörande vissa organisatoriska och pedagogiska frågor i samband med en blivande lönegradsundersökning rörande läroverkslärarna genom 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Då bland

annat även frågorna om inrättande av gymnasieadjunktstjänster och om de vid läroverken förekommande särskilda arvoden, t. ex. till bibliotekarier och vid provårsläroverken, komma att beröras av nämnda utredning, torde de framställningar i dessa hänseenden, som i det föregående anmälts, icke nu böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Huvudsyftet med den beslutade löneregleringen för övningslärare är att genom tillskapandet av ett så stort antal ordinarie och extra ordinarie övningslärartjänster som möjligt bereda övningslärarna förbättrade tjänstgörings- och därmed även avlöningsförhållanden. Det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget om ett avsevärt antal nya ordinarie tjänster i övningsämnen är en direkt konsekvens härav. Jag tillstyrker därför förslaget, som innebär inrättandet av 190 nya dylika tjänster, sedan ett behov av ytterligare 7 tjänster tillgodosetts genom överflyttning från andra skolor.

Överstyrelsens förslag att staten helt och hållet skulle övertaga kostnaderna för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken, vilket förslag även framfördes i anslagsäskandena för budgetåret 1948/49, nödgas jag alltjämt ställa på framtiden. Jag ifrågasätter därför icke nu någon ändring beträffande skyldigheten för vissa ljus- och vedkassor att till statsverket inleverera medel, motsvarande avlöningskostnaderna för budgetåret 1938/39 av den vaktmästarpersonal, vilken genom beslut av 1939 års riksdag blev föremål för lönereglering. Likaledes torde det alltjämt få ankomma på ifrågavarande kassor att avlöna annan vaktmästarpersonal än ordinarie och extra ordinarie. I fråga om ordinarie och extra ordinarie vaktmästare har överstyrelsen ånyo förordat ett betydande antal förändringar. Förslaget synes väsentligen bygga på de principer, som varit vägledande vid 1939 års lönereglering för vaktmästarpersonalen, och har i och för sig icke givit mig anledning till några egentliga erinringar. Detsamma synes emellertid i nuvarande läge icke gärna kunna i sin helhet förverkligas. Liksom i fjol anser jag att i första hand de skolor, som äro nyupprättade och ännu icke erhållit någon statsanställd vaktmästare, böra tillgodoses. Jag förordar därför inrättande av en tjänst i Ca 10 vid vardera samrealskolan i Lund och Timrå, en i Ca 9 vid envar av samrealskolorna i Torsby, Molkom och Flen samt en i Ce 9 vid envar av samrealskolorna i Bengtsfors, Herrljunga, Kopparberg, Malmköping, Munkfors, Töreboda och Örkelljunga. Därjämte synas starka skäl tala för inrättandet av ytterligare en tjänst i Ca 11 vid Burgårdens samrealskola i Göteborg med hänsyn till det mycket stora elevantalet i denna skola samt för ombildning av en tjänst i Ce 11 och en halvtidstjänst i Ce 9 vid statens normalskola till ordinarie heltidstjänster i Ca 11 respektive Ca 10.

För nästa budgetår torde böra beräknas ytterligare en tjänst som skol-sköterska i Ca 12, avsedd för den nu kommunalt anställda sköterskan vid Burgårdens samrealskola i Göteborg. I likhet med överstyrelsen finner jag skäligt, att den nuvarande innehavaren av den kommunala tjänsten utan ansökningsförfarande överflyttas på den statliga.

I personalförteckningen för de allmänna läroverken böra de ändringar vidtagas, som föranledas av vad jag i det föregående anført, ävensom de ändringar i övrigt rörande övningsläroverpersonalen, som kunna föranledas av riksdagens blivande beslut beträffande lönerregleringen för dessa lärare. Vidare må erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 april 1949 medgivit, att rektors adjunkts- respektive ämnesläroverinnetjänst vid 20 av de från och med budgetåret 1946/47 förstatligade kommunala mellanskolorna finge återbesättas från och med den 1 juli 1949. Härav samt av beslut före personalförteckningens fastställande om återbesättande av ytterligare dylika tjänster samt ombildning av adjunktstjänst till ämnesläroverinnetjänst eller av ämnesläroverinnetjänst till adjunktstjänst betingade ändringar i personalförteckningen torde likaledes böra vidtagas.

Medelsbehovet under ordinarieposten beräknar jag till 44 426 000 kronor, innebärande en höjning med 3 926 000 kronor, varav omkring 1 500 000 kronor hänföra sig till lönerregleringen för övningslärover.

Arvodestjänsten. Delposterna till arvoden åt kvinnliga sakkunniga, arvoden åt tillsynslärover, särskilda arvoden vid statens aftonskola, arvode åt biträdande föreståndarinna samt personlig lönefyllnad åt vissa rektorer torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med respektive 500, 15 900, 7 700, 1 200 och 500 kronor. Delposten till personliga tilläggsarvoden åt första läroverinnetor torde till följd av pensionering av den läroverinnet, som för närvarande åtnjuter arvode ur posten, kunna utgå ur avlöningstaten.

Beträffande delposten till arvoden åt skollärover m. m. är jag icke heller i år beredd att tillstyrka vare sig en höjning av timarvodet för skolläroverinnetornas deltidstjänstgöring eller en minskning av omfattningen av de heltidstjänstgörande skolläroverinnetornas arbetsuppgifter. Posten torde därför, under hänsynstagande endast till automatiska utgiftsökningar, böra för nästa budgetår uppföras med 357 800 kronor, varav 255 000 kronor till arvoden åt skollärover och 102 800 kronor till arvoden åt deltidanställda skolläroverinnetor, vilket innebär en ökning med 24 500 kronor.

Under hänvisning till vad jag tidigare anført anser jag mig vid beräkningen av medelsbehovet under delposten till arvoden åt bibliotekarier böra utgå från nuvarande arvodesgrunder. Posten torde böra uppföras med 133 000 kronor, vilket innebär en höjning med 10 000 kronor för att möjliggöra utgiftsökningar av automatisk natur.

Såsom jag i samband med anmälan i årets åttonde huvudtitel av frågan om folkskoleseminariernas anslagsbehov uttalat, är jag på grund av det statsfinansiella läget allttjämt nödsakad att avstå från att för riksdagen framlägga något förslag i anledning av sakkunnigbetänkandet rörande organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroveranstalter. Delposten till arvoden åt sekreterare m. m. bör därför även för nästa budgetår beräknas enligt hittillsvarande grunder. Då

jag under hand från överstyrelsen erfarit, att posten för innevarande budgetår varit för knappt beräknad, bör densamma med hänsyn härtill och till beräknad ytterligare automatisk utgiftsökning för nästa budgetår uppräknas med ett belopp av 23 000 kronor till 245 000 kronor.

Enligt § 217 läroverksstadgan kunna ur läroverkens ljus- och vedkassor även bestridas kostnader för renskrivningsgöromål å rektorsexpeditionerna. Denna möjlighet har tidigare begagnats endast i begränsad omfattning. I samband med det förutnämnda utredningsarbetet rörande organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna har emellertid från olika håll pekats på denna möjlighet. Även skolöverstyrelsen har, såsom av det föregående framgått, i cirkulär till rektorsämbetena vid de allmänna läroverken meddelat, att hinder icke torde föreligga att intill dess riksdagen fattat beslut angående organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna vid behov anlita ljus- och vedkassorna i större utsträckning än tidigare, varvid emellertid föreskrivits, att de totala kostnaderna för arbetskraft, som av rektor anlitas för expeditionella göromål, icke borde överstiga de belopp, som föreslagits av överstyrelsen i utlåtandet den 13 februari 1948 över sakkunnigbetänkandet. Detta cirkulär torde ha tillkommit i syfte att förhindra ett alltför ohämmat utnyttjande av ljus- och vedkassorna för nu ifrågasatt ändamål. Den ökade belastning för dessa kassor, som en allmänare tillämpning av § 217 läroverksstadgan innebär, medför i sin tur en stegring av anspråken på statsbidrag till dessa kassor. Det är bland annat med anledning härav som under punkten 170 i årets åttonde huvudtitel förordats en väsentlig höjning av anslaget till Bidrag till ljus- och vedkassorna.

Under erinran om vad jag tidigare anfört ifrågasätter jag ingen annan ändring beträffande delposten till särskilda arvoden vid provårsläroverk än att densamma med hänsyn till ökat antal lärare vid provårsläroverken bör höjas med i runt tal 12 000 kronor till 239 000 kronor.

Hela arvodesposten bör alltså uppföras med $(500 + 15\,900 + 357\,800 + 133\,000 + 245\,000 + 239\,000 + 7\,700 + 1\,200 + 500 =) 1\,000\,600$ kronor, innebärande en höjning med 69 000 kronor.

Icke-ordinarieposten. Genom beslut den 18 juni 1949 meddelade Kungl. Maj:t provisoriska bestämmelser angående viss reduktion av timplanerna vid de allmänna läroverken och kommunala mellanskolorna, avseende klass 1⁵ och 1⁴ (två timmar i vardera klassen) samt klass 2⁵ (en timme). Härigenom har antalet undervisningstimmar för innevarande läsår kunnat minskas med ungefär så mycket, som svarar mot 50 lärare med full tjänstgöring. Sedermera har genom en den 3 februari 1950 utfärdad kungörelse nya timplaner fastställts för läroverken, att tillämpas från och med läsåret 1950/51 i fråga om klasserna 1⁵, 2⁵ och 1⁴ samt krets 1 ävensom successivt från och med följande läsår i fråga om övriga klasser, kretsar och ringar. Beträffande klass 2⁵ innebär kungörelsen en ytterligare reduktion av timtalet i förhållande till innevarande läsår med 2¼ timmar. Samtidigt har Kungl.

Maj:t genom särskilt beslut medgivit sänkning av timtalet i franska i klass 4⁵ och 3⁴ med en timme. Dessa åtgärder kunna beräknas medföra en ytterligare besparing av lärarkrafter för nästa läsår, motsvarande ungefär 40 lärare med full tjänstgöring.

Till föreläsningar i sexuella frågor torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra anvisas 6 000 kronor. Jag anser mig icke böra biträda förslagen om studiebesök av rektorer och lärare vid andra läroverk eller om särskild medelsanvisning för frivillig undervisning i maskinskrivning. Antalet extra ordinarie adjunkter i Ce 24 och ämneslärarinnor under nästa läsår torde böra beräknas till oförändrat 475 för de förra och till 69 för de senare, vilket är 6 mer än nu.

Omfattningen av undervisningen i övningsämnen bör beräknas efter det i viss mån ändrade system, som godtagits i samband med principbeslutet år 1948 om lönereglering för övningslärare och som innebär, att maximeringen av antalet undervisningstimmar bibehålles endast i vad avser de frivilliga grenarna av ett övningsämne. Till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår för obligatorisk undervisning i övningsämnen torde kunna läggas det av överstyrelsen under hänsynstagande till automatiskt verkande förhållanden uppskattade timantalet med tillägg av 100 veckotimmar för gymnastiken. Med hänsyn till att de skiftande förhållandena vid olika skolor nödvändiggöra varierande uppdelningar av gymnastikavdelningarna torde det vara lämpligt att komplettera timplanens bestämmelser med vissa allmänna direktiv. Detsamma gäller musiken. Det torde böra ankomma på skolöverstyrelsen att överväga denna fråga och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Beträffande den icke obligatoriska delen av övningsundervisningen kan jag icke nu tillstyrka någon ökad medelsanvisning i vidare mån än som erfordras för att möjliggöra fortsatt undervisning i hushållsgöromål för gossar i förstatligade kommunala mellanskolor.

Till överstyrelsens förslag om inrättande av nya extra ordinarie vaktmästartjänster har jag tagit ställning vid behandlingen av ordinarieposten.

Mot överstyrelsens övriga förslag och beräkningar i detta sammanhang har jag icke funnit anledning till erinran. Jag beräknar medelsbehovet under icke-ordinarieposten för nästa budgetår till 13 000 000 kronor, innebärande en höjning med 800 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg bör uppräknas med 300 000 kronor till 6 700 000 kronor.

I avlöningsstaten för de allmänna läroverken äro nu uppförda *särskilda uppbördsmedel* till ett belopp av 926 600 kronor. Någon ändring av detta belopp ifrågasätter jag icke.

Hela avlöningsanslaget bör alltså vid bifall till vad jag förordat för nästa budgetår uppföras med $(44\,426\,000 + 1\,000\,600 + 13\,000\,000 + 6\,700\,000 - 926\,600 =) 64\,200\,000$ kronor, innebärande en anslagshöjning med 5 095 000 kronor.

2. Reservationsanslag till Anskaffande av viss maskinell utrustning till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.

Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk trädde i funktion i april 1819 men erhöll först 1905 en av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion.

Direktionens arbetsuppgifter äro för närvarande

att vara eforalstyrelse för de allmänna läroverken i Stockholm och att för vart och ett av dessa utse inspektor;

att beträffande enskilda läroverk i Stockholm fullgöra de uppdrag, Kungl. Maj:t kan finna för gott lämna;

att beträffande de allmänna läroverken i Stockholm verkställa utbetalning av avlöningsmedel till befattningshavarna; samt

att handhava värden av fonder och stiftelser, som blivit eller bliva ställda under direktionens förvaltning.

Direktionen har ett sekretariat, vari ingår en kamrerare, en sekreterare, en kansliskrivare och ett kontorsbiträde. Kamreraren och sekreteraren äro deltidanställda mot arvoden av respektive 5 500 och 3 000 kronor per år, om de för ändamålet tillgängliga medlen därtill förslå. Det har förekommit, att arvodena icke helt kunnat utbetalas på grund av brist på medel. Kansliskrivaren och kontorsbiträdet äro heltidanställda. De hava arvoden motsvarande 15 lönegraden, respektive lönegraden för kontors- och skrivbiträden med reglerad befordringsgång. På grund av hög arbetsbelastning har dessutom tillfällig arbetskraft anlåtats.

I skrivelse den 29 april 1948 hemställde direktionen, under framhållande att direktionen icke längre ansåge sig med tillräckliga medel kunna fullgöra uppdraget med löneutbetalningarna, att denna uppgift måtte överflyttas på annan myndighet, förslagsvis statskontoret eller skolöverstyrelsen. I utlåtande över framställningen framhöll statskontoret bland annat, att, därest ämbetsverket skulle övertaga bestyret med ifrågavarande löneutbetalningar, en ökning av personalbehovet med en revisor i Ca 24 och ett kvinnligt biträde vore erforderlig. Skolöverstyrelsen uttalade för sin del, att arbetet med löneutbetalningarna icke borde förläggas till överstyrelsen, när dennas kamerala organisation ännu icke vore avpassad för dylika arbetsuppgifter.

Genom beslut den 30 juni 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt direktionen att i samråd med statens organisationsnämnd utreda frågan om en rationalisering av arbetet inom direktionen. I skrivelse den 11 februari 1950 har *direktionen* överlämnat en av *statens organisationsnämnd* utarbetad, den 21 december 1949 dagtecknad utredningspromemoria i ämnet.

Av promemorian inhämtas bland annat följande.

Av de arbetsuppgifter, som åvila sekretariatet, är avlöningsarbetet för läroverk, realskolor och skolköksläraryrkesseminariet den ojämförligt största.

Under innevarande läsår utbetalas cirka 1 200 löner per månad. Totala utbetalningarna av löner m. m. vid direktionen uppgå till mer än 12 miljoner kronor. Nästföregående läsår var antalet löner cirka 1 075 per månad och under läsåret 1946—47 cirka 850. Ökningen har således varit markant. En fortsatt ökning är att påräkna för kommande år. Antalet skolor är för närvarande 20, men de nytillkomna av dessa hava endast begynnelseklasser och komma därför att utökas efter hand. Dessutom äro nya läroverk beslutade. Bästa bilden av den kommande utvecklingen ger sannolikt befolkningsstatistiken. Enligt uppgift från Stockholms stads statistiska kontor utgjorde antalet födda mantalsskrivningsåret 1937—38 6 526 och mantalsskrivningsåret 1944—45 12 874. Detta innebär, att den åldersklass, vilken de som pröva in i läroverk tillhöra, om 7 år kommer att vara dubbelt så stor som nu.

Löneutbetalningen sker som regel genom affärsbankerna, hos vilka löntagarna vanligen hava konton. Undantag utgör Bromma läroverk, som själv utbetalar lönerna.

Sjukvårdersättningarna utgöra näst efter avlöningsarbetet den största arbetsuppgiften. Härmed avses granskning av räkningar, samt utbetalningar till apotek, läkare, sjukhus m. fl. för den fria sjukvård och för de läkemedel, som löntagarna författningsenligt hava rätt till. Under månaderna augusti—november 1949 gjordes 479 sådana utbetalningar.

Beträffande såväl lönearbetet jämte skatteredovisningen som sjukvårdersättningarna förekommer förutom det direkta arbetet en omfattande upplysningsverksamhet gentemot löntagarna. Det avlöningsarbete, som utföres vid direktionen, innebär tolkning av ett flertal olika avlöningsförfattningar och uträkningarna äro ofta mycket komplicerade. Detta medför att löntagarna många gånger anse sig hava erhållit fel lön. De begära därför förklaring.

Bokföringen av direktionens medel samt förvaltningen av fonderna åvila kamreraren. Fonderna, som uppgå till cirka 60, representera tillsammans cirka 1 122 000 kronor. Genom att vissa av fonderna redovisningsmässigt sammanslagits till en, utgöra de 33 skilda redovisningsenheter. Värdehandlingarna handhavas av Skandinaviska bankens notariatavdelning.

Även ett antal andra arbetsuppgifter förekommer. Direktionen handhar sålunda 57 stipendiefonder, från vilka olika stipendier skola fördelas.

Nämnden konstaterar, att arbetsläget vid direktionen för närvarande är synnerligen ansträngt samt anför vidare härom:

Som förut framhållits, har antalet löntagare under de senaste åren ökat med cirka 120 per år. Arbetet i samband med källskatten har dessutom tillkommit. Trots att extra arbetskraft anlåtats i avsevärd utsträckning, har det hela kunnat hållas i gång endast genom att personalen åtagit sig en synnerligen stor extra arbetsbörda. Kansliskrivaren har således enligt uppgift en arbetstid av i genomsnitt cirka 50 timmar i veckan. För de 8 timmar övertidsarbete, som sålunda presteras, har ersättning icke utgått. Kamreraren och sekreteraren ha varit nödsakade att själva utföra varandras beräkningar. Kamreraren har en arbetstid vid direktionen av minst 40 timmar och sekreteraren minst 25 timmar i veckan. Dessa arbetstider stå icke i rimligt förhållande till de därför utgående arvodena, från vilka

dessutom avgå vissa kostnader för måltider, resor m. m., betingade av den ifrågavarande tjänstgöringen. Det torde sannolikt icke heller vara möjligt att i längden kunna påräkna sådana arbetsprestationer för den ersättning som nu utgår. Det får även anses uteslutet att med nuvarande hjälpmedel och arbetsmetoder absorbera den ökning av arbetskvantiteten, som de kommande årens öknningar av lärarantalet kommer att medföra.

Tekniska läroverket i Stockholm, folkskoleseminarierna för kvinnliga och manliga elever i Stockholm samt småskoleseminariet därstädes stå för närvarande helt utanför direktionens verksamhet, ehuru dessa läroanstalter äro helt statliga samt tillämpa samma lönesystem. Med framhållande av detta ha rektorerna för de tre seminarierna den 13 november 1949 i gemensam skrivelse till direktionen hemställt, att denna måtte övertaga dessa seminariers avlöningsarbete. Härom anför nämnden:

Ett överförande av detta avlöningsarbete till direktionen skulle innebära en ökning av den nuvarande arbetsbelastningen där med cirka 10 procent. Härigenom skulle emellertid en avlastning av sådant arbete, som icke direkt sammanhänger med undervisningen, ske för dessa rektorer samtidigt som en rationellare arbetsorganisation erhöles.

Beträffande tekniska gymnasiet är läget däremot något annorlunda. Den har en kontorspersonal bestående av 1 kansliskrivare, 1 kanslibiträde och 1 kontorsbiträde, vilka bland annat utföra större delen av avlöningsarbetet. En överflyttning av detta till direktionen skulle därför icke medföra någon större avlastning för skolans rektor.

Nämnden framhåller, att den företagna organisationsundersökningen givit vid handen, att en rationalisering och mekanisering av sekretariatets arbete skulle göra det möjligt för detta att utan personalökning kunna absorbera seminariernas avlöningsarbete och dessutom den arbetsökning, som de närmaste årens utökning av läroverken komme att medföra.

Nämnden redogör därefter för de rationaliserings- och mekaniseringsåtgärder som böra vidtagas för arbetet inom direktionen; beträffande denna redogörelse torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Genomförandet av åtgärderna draga vissa engångskostnader för anskaffning av maskiner m. m. enligt följande beräkning:

Bokföringsmaskin för högst	24 100
Adresseringsmaskin cirka	1 500
Elektrisk räknemaskin	1 160
1 500 adressplåtar, prägling samt skåp och lådor	1 000
Lönestatistikort, förvaringsmöbel, uppläggningskostnad	1 500
Installationskostnader, belysning m. m.	740

Summa högst kronor 30 000

Nämnden framhåller, att denna anskaffningskostnad av högst 30 000 kronor motsvarade en årlig kostnad för avskrivning och ränta (efter 3 pro-

cent) av cirka 3 500 kronor. I årliga kostnader vid övergång till föreslaget mekaniserat avlöningssystem tillkomme cirka 500 kronor för servicekostnader och präglingskostnader för adressplåtar, varför de sammanlagda kostnaderna vid genomförande av förslaget skulle bli högst 4 000 kronor per år. Mot denna årliga kostnad hade man att väga dels direkta årliga besparingar av cirka 5 000 kronor och dels ökad arbetskapacitet. De direkta besparingarna avsåge dels cirka 3 800 kronor, som för närvarande betalades till extra arbetskraft för utskrift av avlöningslistor m. m., och dels 1 200 kronor för tryckning av löntagarnas namn på avlöningslistor. Sistnämnda kostnad betalades för närvarande av läroverken.

Direktionen framhåller i anslutning till organisationsnämndens utredning, att, därest ej en väsentlig omläggning av arbetsförhållandena vid direktionen komme till stånd, direktionen ej såge sig i stånd att nöjaktigt ombesörja de uppgifter med avseende på löneutbetalning som ålagts direktionen; än mindre kunde direktionen — på sätt i och för sig vore lämpligt — påtaga sig övertagandet av löneutbetalningarna vid vissa ytterligare läroanstalter i Stockholm. Såvitt direktionen kunde överblicka vore de av organisationsnämnden föreslagna åtgärderna välbetänkta.

Direktionen har därför tillstyrkt förslagen och hemställt, att ett belopp av högst 30 000 kronor måtte ställas till direktionens förfogande för anskaffande av den i promemorian omförmälda maskinella utrustningen.

Skolöverstyrelsen har den 1 mars 1950 tillstyrkt direktionens framställning.

Departementschefen. Jag vill först erinra om att jag vid anmälan i 1949 års åttonde huvudtitel av direktionens anslagsbehov för innevarande budgetår uttalade, att jag efter övervägande av direktionens då gjorda framställning att bli befriad från arbetet med löneutbetalningarna kommit till den uppfattningen att det lämpligaste och för statsverket ekonomiskt fördelaktigaste vore, att direktionen alltjämt handhade denna uppgift. Jag är fortfarande av samma uppfattning. En förutsättning härför är dock givetvis, att åt direktionen beredas så gynnsamma arbetsförhållanden som möjligt.

Den oavlåtligt växande läroverksorganisationen i huvudstaden har gjort, att arbetet med löneutbetalningarna och skatteavdragen blivit alltmer omfattande och tidsödande. Särskilda medel ha därför under senare år måst anvisas till förstärkning av personalen. Det har emellertid efter hand blivit allt tydligare, att mer genomgripande åtgärder måste vidtagas, om direktionen skulle på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra sina viktiga uppgifter. Den utredning, som på Kungl. Maj:ts uppdrag verkstälts av direktionen i samråd med statens organisationsnämnd, får också anses ha givit vid handen, att läget nu är nära nog ohållbart.

Organisationsnämnden har föreslagit en rad åtgärder för att förenkla och rationalisera arbetet, främst genom användning av maskiner i betydligt vidgad omfattning. Kostnaderna för den enligt nämndens uppfattning behövliga maskinutrustningen ha beräknats till högst 30 000 kronor. Denna relativt betydande engångsutgift bör dock ses mot bakgrunden av de årliga direkta besparingar och den ökade arbetskapacitet, som man synes kunna räkna med. Jag har därför ansett mig böra godtaga nämndens av direktionen och skolöverstyrelsen tillstyrkta förslag och får således förorda, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag å 30 000 kronor till anskaffning av den ifrågavarande maskinutrustningen. Jag förutsätter givetvis, att den anskaffade materielen blir statsegendom.

III. Hemställen.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att en ny samrealskola med 5-årig och 4-årig realskola skall successivt från och med budgetåret 1950/51 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, inrättas i Gubbängen i Stockholm under villkor att Stockholms stad åtager sig att dels tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal, dels ock bevilja ett engångsanslag av minst 30 000 kronor till bestridande av kostnader för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek vid samrealskolan;

2. besluta, dels att 5-åriga realskollinjer skola successivt upprättas vid Högalids samrealskola och S:t Görans samrealskola i Stockholm samt samrealskolan i Spånga på så sätt, att från och med läsåret 1950/51 upprättas klasserna 1⁵ och 2⁵ vid Högalids samrealskola och samrealskolan i Spånga samt klass 1⁵ vid S:t Görans samrealskola och följande år successivt följande klasser av linjerna, dels ock att samtidigt från och med läsåret 1950/51 tre avdelningar av den 4-åriga realskollinjen vid Högalids samrealskola skola successivt avvecklas; skolande såsom villkor för organisationsändringarna gälla, att Stockholms stad för de nya linjerna tillhandahåller erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning;

3. besluta, att en ny samrealskola med 5-årig och 4-årig realskola, avsedd att omfatta jämväl inbyggda praktiska

linjer i de båda högsta klasserna, skall successivt från och med budgetåret 1950/51 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, inrättas i Lundby i Göteborg under villkor att Göteborgs stad åtager sig att dels tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal, dels ock bevilja ett engångsanslag av minst 30 000 kronor till bestridande av kostnader för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek vid samrealskolan;

4. besluta, att en ny samrealskola med 5-årig och 4-årig realskola skall successivt från och med budgetåret 1950/51 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, inrättas i Malmö under villkor, att Malmö stad åtager sig att dels tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal, dels ock bevilja ett engångsanslag av minst 30 000 kronor till bestridande av kostnader för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek vid samrealskolan;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1950/51, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, vilka föranledas av vad jag i det föregående förordat samt av de beslut riksdagen kan komma att fatta ifråga om löneregleringen för övningslärare;

6. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av fastställd personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1950/51, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

7. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	44 426 000
--	------------

Kungl. Maj:ts proposition nr 154.

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	500	
b) Arvoden åt tillsynslärare . . .	15 900	
c) Arvoden åt skolläkare m. m. <i>förslagsvis</i>	357 800	
d) Arvoden åt bibliotekarier . . .	133 000	
e) Arvoden åt sekreterare m. m.	245 000	
f) Särskilda arvoden vid provårsläroverk	239 000	
g) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	7 700	
h) Arvode åt biträdande föreståndarinna	1 200	
i) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer	500	1 000 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>		13 000 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		6 700 000
	Summa kronor	65 126 600

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad . . .	15 000	
2. Av kommuner och lärare erlagda hyresersättningar och hyror . . .	274 000	
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600	
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse	120 000	
5. Bidrag ur läroverks ljus- och vedkassor till vaktmästarpersonalens avlöning	480 000	926 600
	Nettoutgift kronor	64 200 000

8. bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om de avvikelser från personalförteckningen och de överskridanden av maximerade poster i avlöningsstaten, som föranledas av ombildningen av kommunala mellanskolor till samreal-skolor;

9. till *Allmänna läroverken*: *Avlöningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 64 200 000 kronor;

10. till *Anskaffning av viss maskinell utrustning till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. v. Krusenstjerna.
